

LAISKA

LIETUVIAMS

1 9 6 4

J. Comblin NAUJOS ISTORIJOS PRADŽIA	73
*** GYVENIMUI TEKANT	74
K. Trimakas, S. J. "KAD TĖVYNĖJ..."	76
Dr. A. Liulevičius SUVAŽIAVIMAS PUSIAUKELĖJE	77
Dr. P. Maldeikis DEMOKRATIJA ŠEIMOJE	81
Dr. J. Grinius O. V. MILAŠIUS	84
O. V. Milašius PAGUODOS ŽODŽIAI (eil.)	90
A. Grauslys KANTRYBĖ PRIEŠVEDYBINĖJE IR VEDYBINĖJE MEILĖJE	92
Redaktorius DAIL. A. KURAUSKAS	94
Dr. A. Liaugminas KIEK UOŠVIAI KALTI, KAD JAUNAVEDŽIAI NESUGYVENA	99
J. Miškinis KAIP LIETUVYBĘ VAIKUOSE UGDYTI	102
SKAITYTOJO ŽODIS	104
K. Bučmys, O.F.M. EKRANO MIRGESY	105

**LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas reli-
ginės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas**

Redaktorius Kęstutis Trimakas, S. J.

Redakcijos nariai Gediminas Kijauskas, S. J.

Dr. Arūnas Liulevičius

Administratorius Petras Kleinotas, S. J.

Viršelis ir vinjetės Algirdo Kurausko

Fotografijos Algimanto Kezio, S. J.

Adresas 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636

Telefonas REpublic 7-8400

Spaustuvė Immaculata Press, Putnam, Conn.

Prenumerata metams — 3 dol.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc. Yearly subscription \$3.00, single copy 30c. Entered as second class matter and 2nd class postage paid at the Post Office, Chicago, Ill. and additional office of mailing in Thompson, Connecticut.

NAUJOS ISTORIJOS PRADŽIA

JĖZAUS PRISIKĖLIMU Dievas sukuria naują pasaulį. Jėzus tada nebegrižta prie senojo pasaulio. Jis eina link naujojo, kuris steigiasi, supdamas Jo atėjimą... Prisikeldamas Kristus tampa naujosios kūrinijos šaltiniu. Jo prisikėlimas, kaip istorinis faktas, nėra vien šio pasaulio įvykis, bet ir naujos istorijos pradžia. Lygiai kaip pirmasis sutvėrimas atidarė mūsų pasaulio istoriją, taip prisikėlimas atidaro naujo pasaulio istoriją. Be abejo, ši naujoji istorija nėra be reikšmės mūsų pasaulio raidai; priešingai, tik ji duoda mūsų istorijai išbaigtą ir galutinę prasmę. Tokiu būdu Dievas sujungia abu savo veiksmus arba, teisingiau, jis pirmą palenkia antrajam... Ši perspektyva būtų iškreipta, jei prisikėlimas būtų laikomas tik mūsų istorijos puošmena. Iš tikrųjų, prisikėlęs Kristus savo atėjimu pastato mūsų pasaulio istoriją ant naujų pagrindų. Kristaus prisikėlimo valandą mūsų pasaulį tarsi į save suima kitas virš horizonto bekylantis pasaulis... Tad krikščionys iš esmės skiriasi nuo kitų savo tikėjimu į prisikėlimą. Kiti jaučia būtinybę viltis bent rojaus sapnais žemėje, nors tektų ir paneigti aiškiai matomus faktus. Betgi krikščionys savo pasaulėžvalgos centre išpažįsta ateinant naują, šį užbaigiantį pasaulį. Jo atėjimą mes atpažįstame Velykų ryto fakte.

Joseph Comblin,
"La Resurrection de Jesus-Christ"

GYVENIMUI TEKANT

■ PIJUS XII KALTINAMAS

Pernai Vakarų Berlyno teatre pastatytas vaidinimas "Der Stellvertreter" ("Vietininkas"), vėliau Paryžiuje pavadintas "Le vicair" ir Londone "The Representative", vasario pabaigoje pasirodė NiuJORKE "The Deputy" vardu. Apie šį vaidinimą susidariusi kontroversija jau spėjo pasiekti tarptautinės proporcijos.

Už praėjusio karo žydų žudymą vaidinimo autorius 33 m. vokiečių Rolf Hochhuth kaltina ne tiek nacius, kiek tuometinį popiežių Pijų XII. Anot jo, popiežius viešu protestu būtų sustabdęs nacių vedamą žydų likvidaciją, tačiau neišdrįso ir net visai nenorėjo to padaryti.

Vaidinime popiežius taip apibūdinamas: "Pacelli — ne asmuo, bet institucija: dideli gestai, nuostabiai gražių rankų ryškūs judesiai, besišypsas aristokratiškas šaltumas, šaltas jo akių ugningumas iš po auksinių rėmų. 68 metų, pačioj savo galios viršūnėj".

R. Hochhuth duoda ir atsakymą, kodėl Pijus XII viešai nepasipriešino naciams. Šis Kristaus vietininkas, vietoj reprezentavęs Jį, išdavė ir žydų negynė dėl savo silpno charakterio, dėl materialinių išskaičiavimų (kad nenustotų finansinės paramos iš vokiečių pramonininkų) ir dėl noro, kad Hitleris sutriuškintų bolševizmą. Pijus XII pristatomas panašus į Hitlerį.

■ ..."NEATITINKA ISTORINEI TIKROVEI"

Vaidinimas iš pat pradžios susilaukė didelės opozicijos: ne vien iš katalikų, bet ir iš žydų, kurie persekiojimo metu patys buvo patyrę Pijaus XII globą.

Du vokiečiai jėzuitai tėv. Leiber ir tėv. Weber, karo metu Pijaus XII paskirti rūpintis žydų globa Romoje, paliudijo, kad po-

piežius ne baimės ar išskaičiavimo, bet išminties ir ilgametės skaudžios patirties vedamas, nusprendė, kad viešas pasmerkimas nebūtų efektingas, priešingai, pakenktų ne tik Bažnyčiai, bet ir patiems žydams, nes naciai ne tik nebūtų nustoję juos persekioję, bet būtų dar smarkiau trukdę popiežiui jiems padėti. Tuo metu popiežiaus rūpesčiu žydai būdavo priglaudžiami Vatikane ir 150 Romos miesto ir apylinkės vienuolynuose.

Nuostabiausia yra tai, kad patys R. Hochhutho "ginamieji" žydai, ypač karo metu persekiojimus patys patyrę, stoja ginti Pijų XII.

Mes gerai prisimename po karo išlikusių žydų viešus pareiškimus Pijui XII. Kaip pavyzdį pacituojame vyriausiojo Romos rabino dr. Elio Toaff žodžius, pasakytus popiežiaus mirties proga: "Labiau negu kas kitas, jis parodė meilę ir užuojautą per žiaurius persekiojimo ir teroro metus".

Vienos milijoninės NiuJORKO žydų bendruomenės vadai neseniai oficialiai pareiškė, kad jie "jaučia moralinę pareigą pasakyti prieš tą kaltinimą ir vėl patvirtinti po Hitlerio naikinimo išlikusių žydų anksčiau viešai pareikštą popiežiaus Pijaus XII nuosirdų vertinimą". Panašiai pasisakė visa eilė žydų vadų.

Kas liečia patį autorių: R. Hochhuth ne tik nepakankamai studijavo istorinius dokumentus, bet iškreipė faktus ir savo išgalvotus motyvus tiesiog priskyrė popiežiui. Jo nuoširdumu, "ginant" žydus, buvo suabejota, atidengus faktą, kad jis vos prieš 5 metus (1959) redagavo vokiečio Buscho karikatūrų rinkinį, kuriame patalpino nemaža antisemitinės medžiagos (žr. "America", 1963, Oct. 12, 416 psl.).

Visą šį nemalonų epizodą giliai apibūdina žymaus Berlyno evangelikų vyskupo dr.

Dibeliaus žodžiai "Die Kirche" savaitraštyje: "Visam pasauliui esant suirutėje, popiežius nešė dvasinę atsakomybę už 300,000,000 žmonių. Ką jis padarė ar ko nepadarė, ką jis jautė..., kaip jis savo sąžinėje kovojo Dievo akivaizdoj, visa tai pamatuoti gali tik tas, kuris pats ilgai nešė panašią atsakomybę ir patyrė, ką reiškia stoti už krikščionišką tikėjimą ir pagrindinius žmoniškumo principus prieš žiaurią totalitarinę valdžią. Dabar gi atsiranda jaunas rašytojas, aiškiai niekada nepergyvenęs, niekada neparagavęs, ką tai reiškia nešti atsakomybę prieš priešišką totalitarinę jėgą. Ir štai, vos po 5 metų nuo popiežiaus mirties, parašo vaidinimą, rodydamas pirštu į popiežių: "Jis yra atsakingas už milijonų žydų nužudymą... Jis vienas. Tai yra labai pigus ir visiškai naivus būdas rašyti istoriją".

Naivus ar nenaivus, "Vietininko" autorius puikiai pasisavino Goebbello ir Rosenbergo tiesos fabrikavimo būdą ir, atrodo, turi neblogesnę pasisekimą už savo mokytojus.

■ JAUNIAMS TRŪKSTA KNYGŲ

Visa eilė asmenų mūsų prašo nurodyti anglų kalba jaunimui skirtas knygas (žr. šio numerio "Skaitytojo žodį", 104 psl.). Kas liečia tų knygų sąrašo sudarymą, ten pasisakome; kas liečia lietuviškas knygas, čia keliamė jų reikalą.

Dažnai raginame paauglius — skaityk lietuvišką knygą! Neramu darosi, jei pažiūrime, kiek lietuviškų knygų jiems galime duoti. "Algimantas" ir "Gatvės berniuko nuotykių" yra įdomios knygos, bet, po du kartus perskaičius, abi atsibosta...

Brendimo amžiuje, kada jaunuolis svajonių pasaulyje gyvena, jam ir reikia, šalia auklėjančių knygų, tokių, kokios jo vaizduotę praplėstų. Visi gimnazijoje skaitėme nuotykių romanus, nors vyresnieji gal sakė — tai tik laiko gaišinimas. Atgal pažvelgus, atrodo, kad iš jų nuostolio neturėjome — jie buvo pirmieji mūsų draugai knygų pasaulyje — per juos pamėgome skaityti.

Mūsų paaugliams reikia knygų — ne tik apie piemenukus ir žalią girią, bet apie drąsius tyrinėtojus, keliones į erdves, kovoto-

jus už laisvę. Lietuviška knyga negali būti neskanūs, nors sveiki, špinatai. Jaunuolis neskaitys to, kas nepatrauks jo dėmesį.

Lietuvių Bendruomenės Švietimo Tarybos rūpesčiu yra išleista pradedantiems skaityti "Gulbė, karaliaus pati" ir spausdinama J. Minelgos "Labas rytas, vovere"; spaudai ruošiamas V. Frankienės scenos veikalas vaikams. Tačiau vargas su knygomis paaugliams — čia net nepavyko gauti rankraščių.

Greta įvairių premijų romanams, poezijai ir mokslo veikalams turėtų būti ir jaunimo literatūrai. Gerai, kad tas reikalas vėl keliamas spaudoje (žr. P. Janulio str. "O kas vaikams?"; "Draugas", 1964. I. 25; II dalis, 1 psl.). Žinoma, premijuotini turėtų būti ir rankraščiai, kad jiems būtų lengviau išvysti pasaulio šviesą spaudoje.

Atrodo, kad netrukus tokia premija bus įsteigta. Ar nevertėtų ją visų pirma skirti paauglių literatūrai, kad būtų tuoj pat išleista bent viena nauja knyga jauniems, kuriems labiausiai lietuviško žodžio trūksta?

■ BALFO "NEBLOGA PRADŽIA"

BALFAS yra viena reikalingiausių lietuvių organizacijų. Taip galvoja ne vien pašalpos reikalingi, bet ir matantieji pašalpos reikalą tautiečių tarpe.

Skelbiama spaudoje, kad BALFO suruoštame vajuje vien Čikagoje surinkta 22,000 dol. Ir pesimistiškiausias galėtų pasakyti, kad tai "nebloga pradžia". Tačiau BALFO suruoštas vajuš turėjo ne vien finansinį laimėjimą. Pirmą kartą platesniu mastu iševiai, tiek rinkėjai, tiek davėjai, ėmė laikyti BALFĄ mūsų... Ir čia galima pasakyti, kad tai *nebloga pradžia*.

■ ...VERTA IR JIEMS...

Šį mėnesį Vokietijos Krašto Lietuvių Valdyba viso pasaulio tautiečių tarpe pradeda vaju Vasario 16 gimnazijos statybos naujai, kad pagerėtų sąlygos tiems, kurie "vieną pripildo gimnaziją klegesiu ir prasme" (žr. "L. L.", 1964, vasaris, 52-56 psl.).

“ ... KAD TĖVYNĖJ RANKOMIS SUPANČIOTI
DVASIA NEPASIVERGTŲ
IR KAD ČIA, BE GRANDINIŲ ANT RANKŲ,
JŲ ŠIRDIM NEUŽSIDĖTUME

KĘSTUTIS TRIMAKAS, S. J.

INVOKACIJA Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo minėjime, suruoštame Amerikos Lietuvių Tarybos Čikagos visuomenei 1964 m. vasario 16 d.

MŽINOS LAISVĖS DIEVE,
gyvų tautų Tėve,
pažvelk į mus,
mums žvelgiant į Tave.

ŠIĄ VALANDĄ padėki mums pajusti
Tavo rankos svorį istorijos kely
ir mūsų vietą Tavo planuose.

TĖVYNĖ PAVERGTA. Mes išėivioj —
besiskaldančiam,
vienybės pasiilgusiam pasauly.

KODĖL Tėvynė pavergta?
Kodėl žmonija skaldos?
Ir kas mums laisvę duos,
ir kas suskilčius suvienys?

ARGI SUVIENYS MUS, jei atsižadėsime
visko — net ir to, kas esam?
Ne, beveidė masė pigina, ne vienija.
Ji veda į vergovę, ne į laisvę.
Tad turim likt, kas esame — lietuviai.

VISGI LAISVĖ ten, kur vienybė žydi.
O vienybė, kur brolystė.
Ir brolystė. Tėvu kur visiems esi.

KURK MUS toliau. Tautos Tvėrėjau,
kad būtume, kuo mes tapti turime.
Skatink mus, Žmonijos Tėve, siekiant
laisvės, tiesti širdis ir rankas kitiems.

PADĖK MUMS būti, kuo mes esam, —
kad jaustumės visi
nors nelaisvos, bet laisvės vertos
tautos skeveldrom;
— nors atplyšę nuo kamieno,
sielotumės tautai daroma skriauda
ir liudytume kitoms tautoms
savąją esant vertą
savarankiškai gyventi — ne aimanom,
bet taurumu, kūryba ir darbais.

ŽMONIJOS TĖVE, įkvėpk mums broliškumo
tarpusavy ir su kitom tautom:
— tarpusavy, kad siektume to,
kas riša mus, ne skiria;
— o su kitom tautom,
kad, užsidarę siaurame rate,
mirt nepasismerktume;
bet, ir išėję prie kitų,
pas savus vėl grįštume.

PANČIAI ant rankų trukdo
judesiui, ne sielai.
Nustoti būt savim —
štai tikra vergovė.
Meldžiame, kad jie —
Tėvynėj rankomis supančioti —
dvasia nepasivergtų;
ir kad čia, be grandinių ant rankų,
jų širdim neužsidėtume.

GRETA Tėvynėj likusiųjų ištikimybės,
šalia Sibiran išvežtųjų kančios
ant laisvės ir vienybės aukuro
klodami ir savo — visam pasauliui
liudijančią sugyvenimo, taurumo
ir kūrybos duoklę, meldžiame Tavęs,
Dieve, pagreitinti Tėvynei
laisvės dienas.

Amen.

TEBEVYKSTAS VISUOTINIS BAŽNYČIOS SUVAŽIAVIMAS YRA VIENAS DIDŽIAUSIŲ ĮVYKIŲ ŠIAME ŠIMTMETyje. JO SVARBĄ AKCENTUOJA NE TIK KRIKŠČIONIŠKOJI, BET IR PASAULIETIŠKOJI SPAUDA. NUO JO PRIKLAUSO. KURIA KRYPTIMI PASUKS NE TIK KATALIKŲ BAŽNYČIA, BET IR PASAULIS, IR KOKIĄ ĮTAKĄ JI DARYS ŠIŲ LAIKŲ ŽMONIJAI. NE BE REIKALO ŠLAM SUVAŽIAVIMUI YRA SKIRIAMAS TOKS DĖMESYS. NORĖDAMI TIKSLIAU INFORMUOTI LIETUVIŠKĄ VISUOMENĘ, DEDAME IR MES APIE SUVAŽIAVIMĄ DAUGIAU MEDŽIAGOS. JO ANTROSIOS SESIJOS APŽVALGĄ (1963. VIII. 29 — XII. 5) ŠIAME IR SEKANČIAME NUMERYJE PATEIKS DR. A. LIULEVIČIUS. VIENAS IŠ ARTIMIAUSIAI SUVAŽIAVIMĄ STEBINČIŲ LIETUVIŲ PASAULIEČIŲ

SUVAŽIAVIMAS PUSIAUKELĖJE

DR. ARŪNAS LIULEVIČIUS

NORS JONAS XXIII MIRŠTA, SUVAŽIAVIMAS TĘSIAMAS

1963 birželio mėnesį miršta popiežius Jonas XXIII. Po kelių savaitių nauju popiežiumi išrenkamas Milano arkivyskupas kardinolas Montini, savo dvasia artimas mirusiam popiežiui. Pirmame savo pranešime naujasis popiežius Paulius VI paskelbia, jog visuotinis Bažnyčios Suvažiavimas būtų tęsiamas. Antrosios sesijos atidarymo data yra skiriama rugsėjo 29 diena.

Suvažiavimo pirmoji sesija buvo paženklinta dramatine įtampa. Išryškėjo du poliai pažiūrose į Bažnyčią: konservatyvi grupė, laikanti Bažnyčią priešų apgulta tvirtovė, prieš piktą pasaulio įtaką linkusi kovoti disciplina, dekretais ir definicijomis; ir pažangioji grupė, žvelgianti į Bažnyčią ne kaip į armiją, bet kaip į Dievo šeimą; pagal Jono XXIII norus besirūpinanti krikščionių vienybe labiau, negu naujų herezijų apybraižomis.

Suvažiavimo svarstymams schemas paruošė komisijos, kuriose vyravo konservatyvieji. Pirmoje sesijoje visų nustebimui atrasta, kad pažangieji nėra mažuma — vien Prancūzijos ir Vokietijos vyskupai, bet priešingai jų mintims pritarė daugelis vyskupų iš Afrikos, Azijos ir Šiaurės Amerikos. Kadangi daugelis schemų (Bažnyčia, tikėjimo šaltiniai, komunikacija, ekumeninis sąjūdis) buvo paruoštos ne taip, kaip Suvažiavimo dalyvių dauguma pageidavo, schemas buvo sugražintos papildintoms komisi-

joms, kad antrajai sesijai būtų pateikta priimtinesnė redakcija. Pirmoje sesijoje rasta priimtina tik liturginė schema.

Pirmoji sesija buvo negausi nutarimais, bet juk tai suprantama — daug laiko užtruko, kol išaiškėjo Suvažiavimo tikslai ir metodai. Užtat laukėme antrosios sesijos — visiems dalyviams supratęs daugumos idėjinę orientaciją, darbas turėjo eiti labai sklandžiai.

Savaitė iki antrosios sesijos atidarymo. Vėl džiugi žinia: popiežius kalba savo kabinetui — Romos kurijai. Savo kalboje jis užsimena, kad laikas reikalauja, jog Bažnyčios administracinis aparatas irgi pritaikytų prie naujų sąlygų: popiežius lauktu, kad broliai vyskupai daugiau prisidėtų prie Bažnyčios valdymo. Iš kurijos jis tikisi paramos reformų įgyvendinime. Popiežiaus žodžiai tikrai mieli pažangiesiems, nes juose girdėti vyskupų kolegiskumo mintis, kurią šio sparno teologai puoselėja.

ANTROSIOS SESIJOS PRADŽIA

Štai rugsėjo 29 diena: iškilmingai atidaro antroji sesija. Popiežius valandą užtrukusioj atidarymo kalboj kreipiasi į viso pasaulio krikščionis, kviesdamas tiesti kelią į krikščionių vienybę. Paulius VI, rodos, kalba dar drąsiau už savo pirmtaką Joną XXIII: klausytojai nustebinti ir sujaudinti jo prašymu atsiskyrusiems krikščionims atleisti Romai, jei jie jaustųsi pažeisti šio ilgo ir skaudaus atsiskyrimo metu.

PASAULIEČIAI SUVAŽIAVIME

Pirmadienis, rugsėjo 30. Iš Romos pasklinda nemaloni neoficiali žinia: būk tai, miesto vikarijatas paliepė katalikiškiems Romos knygynams nepardavinėti Robert Kaiser, Xavier Rynne, Hans Kueng ir Teilhard de Chardin knygų (pirmųjų dviejų autorių knygoje aprašoma praeitais metais vykusi Suvažiavimo pirmoji sesija). Malonesnė žinia: paskelbiamas sąrašas dešimties katalikų pasauliečių, kurie kviečiami dalyvauti Suvažiavimui kaip ekspertai – klausytojai: amerikietis James J. Norris, NCWC Katalikų Pašalpos Tarnybos vykdomojo direktoriaus padėjėjas; italas Silvio Golzo, Pastovaus Komiteto Tarptautiniams Pasauliečių Apaštalavimo Kongresams Ruošti pirmininkas, italas Raimondo Manzini, *L'Osservatore Romano* redaktorius, italas Francesco Vito, katalikų Švenčiausios Širdies Universiteto Milane prezidentas; prancūzas Henri Roliet, Tarptautinės Katalikų Vyrų Federacijos pirmininkas; prancūzas Jean Larnaud, Tarptautinių Katalikų Organizacijų Koordinacinio Centro generalinis sekretorius; ispanas Ramon Sugranyes de Franch, Tarptautinių Katalikų Organizacijų Konferencijos pirmininkas; lenkas Mieczysław de Habicht, Tarptautinių Katalikų Organizacijų Konferencijos pastovusis sekretorius; argentinietis Juan Vasquez, Tarptautinės Katalikų Jaunimo Federacijos pirmininkas, ir belgas Auguste Vanistendael, Tarptautinės Krikščionių Amatų Unijų Konfederacijos generalinis sekretorius.

DISKUSIJOS APIE BAŽNYČIA

Pirmadienį, IX. 30, prasideda diskusijos dėl naujai suredaguotos schemos apie Bažnyčią. Nuo praeito gruodžio schemai pasiūlyti 372 pakeitimai, kuriuos teologinė komisija svarstė ir įtraukė į schemą. Pirmosios dienos diskusijos liečia schemoje keliamą Bažnyčios, kaip misterijos, sąvoką. Arkivyskupas Ermengildo Florit pastebi, kad žodis pašaliečiui sudarys įspūdį, kad Bažnyčia tolina, nesuprantama. Koelno arki-

vyskupas kardinolas Frings teigia, kad misterijos elementas yra esminis. Spaudos konferencijai teologas kun. Francis J. Connell paaiškina, kad žodis "misterija" kilęs iš graikų *mysterion*: originale nėra jokios implikacijos apie tamsumą ar paslaptį: reikšmė esanti šventumas, kokybė, ruošianti kelią malonei. Jau pirmame posėdyje vėl iškyla konfliktas tarp siauro, juridinio žvilgsnio į Bažnyčią, ir platesniojo gyvybiniai reikalingo ekumeniniam judėjimui.

Antradienis, X. 1. Balsuojama, ar svarstymams priimti pakeistą schemą apie Bažnyčią. *Už* balsuoja 2231, *prieš* – 43, už, su rezervacijomis (juxta modum), – 3, negaliojantys 24 balsai.

Trečiadienis, X. 2. Vakar italas vysk. Primo Gasbarri siūlė, kad schema apie Bažnyčią turėtų skyrių apie jos santykius su valstybe. Šiandien Mančesterio vyskupas Primeau užsiminė, kad tuo klausimu turėtų būti paskelbta deklaracija.

Ketvirtadienis, X. 3. Vatikanas praneša, kad išleistas iš kalėjimo arkivyskupas Josef Beran, Čekoslovakijos primatas, vokiečių okupacijos metais kalintas Dachau koncentracijos stovykloje. 1949 m. po komunistų perversmo Čekoslovakijoje, krašto teisingumo ministeris atėjo į vyskupo rūmus reikalauti, kad Bažnyčia paklustų partijos reikalavimams. Beran nieko neatsakė, tik iš spintos išsiėmė kalinio skarmalus ir tarė: "Einam, aš pasiruošęs".

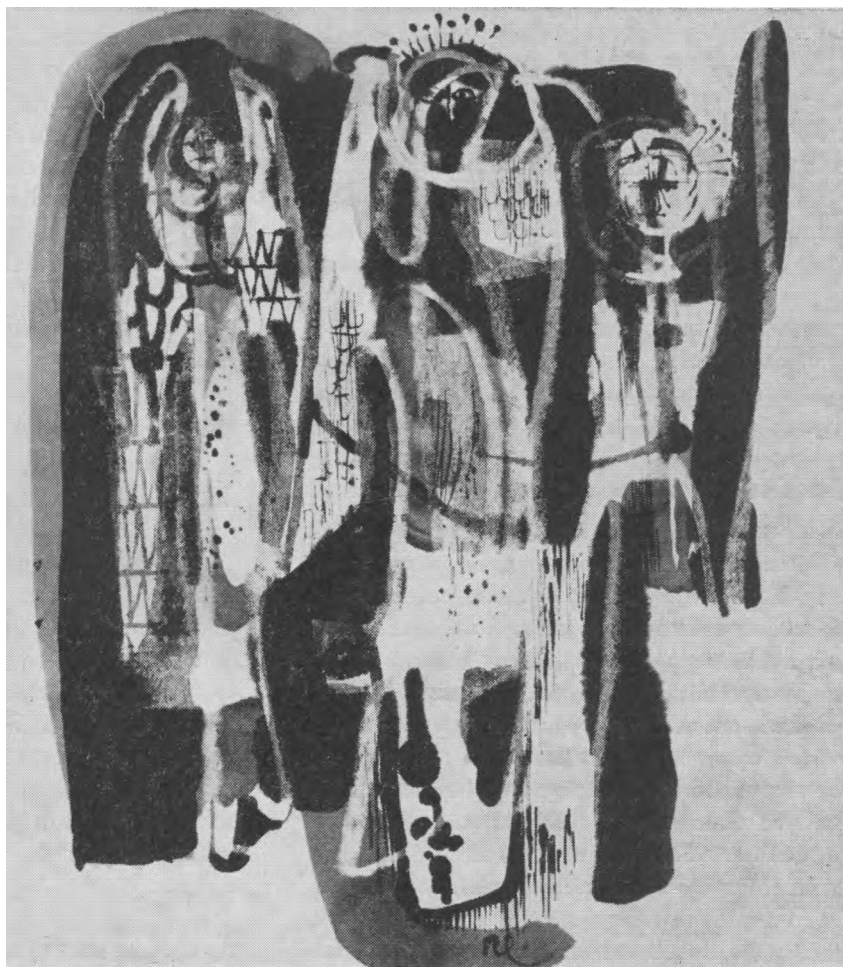
Suvažiavimo sesijoje jugoslavų arkivyskupas Seper siūlo, kad Bažnyčios schemas tekstas atkreiptų ypatingą dėmesį į Izraelio tautą dėl jos artimų ryšių su Bažnyčia per Senąjį Testamentą. Nuo sesijos pradžios girdėti gandai, kad ruošiamą deklaraciją, kurioje bus apibrėžiama katalikų laikysena nekrikščionių, ypač žydų, atžvilgiu. Suvažiavimo dalyviams išdalinamas antras schemos skyrius apie hierarchinę Bažnyčios struktūrą, kuriame yra pasiūlymas atgaivinti diakonatą.

AR REIKIA DIAKONŲ

Pentadienis, X. 4. Kardinolas Spellman Suvažiavimo posėdyje kalba prieš diako-

A. Kurauskas

ŠKICAS, tušas

nato atgaivinimą, nes tai būtų didelė našta seminarijų sistemai. Jo nuomone, nėra tikslo atgaivinti pasenusį dalyką: diakonų darbą šiuo metu gali atlikti kompetentingi pasauliečiai; taip pat diakonatas gali sumažinti kandidatų skaičių kunigystei, ypač jei diakonams būtų leista vesti. Už diakonų celibatą kalba taip pat ir kardinolai Ruffini ir Bacci. Suvažiavimo dalyvių pokalbiuose girdėti palankūs atsiliepimai apie Winnipegio ukrainiečių arkivyskupo Maxim Hermaniuk pasiūlymą įsteigti vyskupų atstovybę prie Apaštališkojo Sosto.

Pirmadienis, X. 7. Kardinolai Paul Emile Leger (Montreal), Franz Koenig (Viena) ir Joseph Lefebvre (Bourges) pasisako už vyskupų kolegiskumą. Jų nuomone, vyskupų kolegiskumo pabrėžimas visai nesumažintų popiežiaus primato Bažnyčioje. Miuncheno kardinolas Doepfner gina diakonatą:

į jį būtų pritraukiami žmonės su specialiomis kvalifikacijomis; tai nebūtų koks nors naujas išsigalvojimas, nes jau apie tai buvo kalbėta Tridento Suvažiavime.

Trečiadienis, X. 9. Per dvi dienas priimta 12 liturginės schemas pakeitimų; už balsavo virš 2200, *prieš* — mažiau 100. Vienas iš šiandien priimtų pakeitimų: sekmadienio ir švenčių Mišiose, jei Mišiose dalyvauja kongregacija, turi būti pamokslas apie tikėjimo paslaptį ir krikščioniško gyvenimo normas; neužtenka bendro moralinio pašnekesio, neturinčio nieko bendro su Mišių skaitymais.

Ketvirtadienis, X. 10. Baltimores arkivyskupas Shehan siūlo paryškinti tekstą apie popiežiaus neklaidingumą, kad būtų aišku, jog popiežiaus dogmatinės apybraižos nėra skelbiamos prieš ar be Bažnyčios sutikimo,

Pirmadienis, X. 14. Šiandien susirinkimas balsavo dėl antrojo liturginės schemos skyriaus: 1417 — už; 36 — prieš; 781 — už su rezervacijom; 8 negalioja. Skyriaus redakcija tokiu būdu nepriimta, nes reikalinga dviejų trečdalių dauguma. Popiežius Paulius VI šiandien pakeitė Rytų patriarchų vietas — jie dabar bus prie altoriaus, lygūs su kardinolais. Šiuo reikalu Rytų patriarchai buvo nusiskundę.

Antradienis, X. 15. Vyskupai nubalsavo baigti ilgai užsitęsusių debatus apie Bažnyčios struktūrą.

DEKLARACIA APIE ŽYDUS

Ketvirtadienis, X. 17. Pradėtas diskutuoti trečiasis schemos skyrius apie pasauliečių rolę Bažnyčioje. Be to, pranešama, kad yra paruošta deklaracija, kurioje teigiama, kad yra neteisinga ir kenksminga kaltinti žydus už Jėzaus mirtį; taip pat — kad Bažnyčia griežtai smerkia neapykantą žydams bei jų persekiojimą ir dėl to tie, kurie tuo nusikalto, yra užsitarnavę atskyrimo. Šis dokumentas yra Sekretoriato Krikščionių Vienybei paruoštas. Sekretoriato pirmininkas yra kardinolas Bea, 82 metų vokietis jėzuitas. Dokumentas turėsias stiprių istorinių implikacijų. Jis bus ketvirtasis ekumeninės schemos skyrius, prie kurio jungsis sąžinės laisvės deklaracija.

APIE BAŽNYČIOS - VALSTYBĖS SANTYKIUS

Pentadienis, X. 18. Lodz arkivyskupas Michal Klepacz teigia, kad Bažnyčios interesams dažnai naudingesnis atsiskyrimas nuo pasaulinės valdžios; todėl yra netikslu "Bažnyčios atsiskyrimą nuo valstybės" pavadinti "nelaimingu" (infaustae). Keli Amerikos vyskupai taip pat išreiškė pageidavimą, kad šiuo klausimu nebūtų palikta vietos nesusipratimams. Susirinkimas balsuoja už trečią liturgijos schemos skyrių: 1130 — taip, 30 — ne, 1054 — taip, su rezervacija.

Antradienis, X. 22. Kardinolas Suenens diskusijose apgailestavo faktą, kad moterys nebuvo pakviestos į pasauliečių klausytojų tarpą. Spaudos konferencijoje arkivyskupas Roberts sutiko su kardinolu Suenens,

nes, jo žodžiais, "nėra neįmanoma, kad Šventoji Dvasia kalbėtų per moteris". Arkivyskupas Roberts taip pat išklė mintį, kad pasauliečiai turėtų Vatikane turėti pastovius gynėjus, kurie galėtų ginti cenzūros bylas ar pasauliečių teisę traukti teisman savo arkivyskupą: jei pasaulietis apkaltina savo vyskupą civiliniame teisme, jis ekskomunikuojamas; tuo tarpu vyskupas turi teisę užvesti civilinę bylą prieš savo diocelijos narį.

PLOJIMAS DĖL RASIŲ LYGYBĖS

Ketvirtadienis, X. 24. JAV vyskupai stipriai pabrėžė rasinės lygybės reikalą (vysk. Robert Tracy kalbėjo visų vardu). Po vysk. Tracy kalbos susirinkimo dalyviai plojo, nors plojimas yra draudžiamas Susirinkimo posėdžiuose. Tą pačią dieną vyko debatai, ar reikia turėti atskirą schemą apie Mergelę Mariją. Už atskirą schemą kalbėjo Manilos kardinolas Santos; už tos temos įjungimą į Bažnyčios schemą pasisakė Vienos kardinolas Koenig. Be to, buvo tęsiami balsavimai dėl liturginės schemos: patvirtintas ketvirtas skyrius, liečias brevijoriaus parėdymus.

BAIGIASI KETVIRTA SAVAITĖ

šeštadienis, X. 26. Vakar patvirtintas penktasis liturgijos schemos skyrius, kuriame pranešama, kad Bažnyčia nėra priešinga pastoviai Velykų datai. Vyskupai kalba, kad, jei tokiu tempu diskusijos toliau tęsis, Suvaziavimas truks bent dešimt metų. Laukiama dviejų balsavimų. Pirmasis įvyks antradienį; bus balsuojama, ar Mergelės Marijos tema diskutuotina atskirai, ar įjungtina į Bažnyčios schemą. Antrasis balsavimas jau buvo skelbtas prieš dešimt dienų, bet dar iki šiol nebuvo pateikta jo medžiaga: kai spalio 15 d. buvo nutarta baigti debatus apie Bažnyčios hierarchinę struktūrą, buvo taip pat nuspręsta, kad moderatoriai debatuose keltas mintis suves į keturis klausimus ir spalio 17 d. pateiks Suvaziavimo dalyviams balsuoti. Tačiau tie klausimai dar nebuvo pristatyti.

Taip baigėsi ketvirtoji Suvaziavimo savaitė.

(antroji dalis — sekančiame numeryje)

DEMOKRATIJA ŠEIMOJE

DR. PETRAS MALDEIKIS

Skaitydami populiarią amerikiečių tėvams skirtą literatūrą auklėjimo klausimais, beveik visada užtiksimės nuomonių, kad visos tėvų ir vaikų tarpusavio problemos savaime išsprendės, jei tik jų santykiai šeimoje bus demokratiški, jei tik jų teisės bus visiškai sulygintos. Tas šeimos demokratizmas reikalauja: kad būtų nutolta nuo principo, jog tėvai viską geriau žino; kad iš jos būtų pašalinti visi varžymai bei paliepimai; kad vaikai turėtų absoliučią pasisakymo laisvę, veikimo laisvę, apsisprendimo laisvę, absoliučią laisvę pasirinkti draugus ir kita. Šeima turėtų būti tobulo demokratizmo pavyzdys.

Būdami praktiški žmonės ir nesukdami sau galvos idealinėmis bei dvasinėmis vertybėmis, amerikiečiai yra demokratizmą pasirinkę kaip pagrindinę vertybę bei dorybę arba net ir visa vertybių sistemą, kurią labiausiai vertina ir saugo ir kurią jie visur siekia įgyvendinti. Jie to siekia ir šeimoje. Ir tik padarę šeimą demokratišką, jie mano ją išsaugoti. Demokratizmo jie siekia šeimoje ne tik tikslu išauklėti demokratiškai nusiteikusius piliečius, bet ir dėl to, kad dėl jo nepaisymo, jų supratimu, kyla beveik visos kitos blogybės tiek jaunimo auklėjime, tiek ir socialiniame gyvenime. Autoritetinis auklėjimas čia yra laikomas atsakingu už žmonių menkavertiškumo sąmonę, už jų nusikaltimus, už moralinį pakri-

kimą ir daug kitų blogybių, kurios ištinka vaiką, padarydamos jį gyvenimui nebetinkamą. Skaitydamas tėvams skirtą literatūrą ir sekdamas kai kuriuos filmus gali būti tuo beveik ar net ir visai įtikintas. Tačiau, kai prisimeni išsiviečių daugiau autoritetinėje nuotaikoje ir atsakingumo dvasioje išauklėtą jaunimą, kuriame nepastebi ne tik anų blogybių, bet kuris dar parodo gana gražių sugebėjimų Amerikos mokykloje ir gyvenime, taip pat kai prisimeni gana griežtoje autoriteto dvasioje išaugusius vaikus ir jų sugebėjimus bei pasiekimus, tai taip ir negali išvengti abejonių dėl labai didelės demokratinio auklėjimo vertės, ir savaime atsiranda skeptiškas nusiteikimas ir net priekaištai dėl kai kurių entuziastiškų prileidimų. Net ir po keliolikos Amerikoje išgyventų metų gal dar nebūsime įtikinti, kad pats vaikas, o ne jo motina geriau žino, kas jam geriau tinka gerti: pienas ar coca cola. Ir kai dar prisimeni, kad nė vienas vaikas negali išaugti išsilavinęs, nebūdamas mokomas, tai tuo pačiu nebetiki, kad jis galėtų būti išauklėtas, jei jis nebus planingai, o ne pagal savo demokratišką apsisprendimą, kitų auklėjamas.

Gal visi sutiksime, kad šeimos santykiai pirmoje eilėje turi remtis nuoširdumu ir meile. Didelis santykių griežtumas ar vieno kurio tėvų prasikišęs dominavimas pa-

Ar tėvų
autoritetas
auklėjimui
reikalingas?

Ar tėvai gali
ir turi
būti
vaikų draugai?

Kas labiau
numalšina
paauglių
maištavimą —
dresūra ar
draugystė?

prastai nereiškia nei nuoširdumą, nei meilę. Suprantama, jis nėra geras. Tačiau lygiai nereikėtų labai vertinti ir antro kraštutinumo — visiško tėvų autoriteto paneigimo nors ir gražiu demokratizmo vardu. Vaikui jausti į gyvenimišką tvarką, į religinį, moralinį ir socialinį gyvenimą, pasisavinti žinioms ir įvairiems sugebėjimams ir daugeliui kitų auklėjimo bei kultūros dalykų atitinkami autoritetai yra būtini. Šeimos auklėjimui tėvų autoritetas yra būtinas. Be tėvų autoriteto negali būti nė šeimos auklėjimo, iš kurio vaikas įsigyja išauklėjimo pagrindus ir svarbiausias vertybių sąvokas. Vaikas jam vadovaujančio autoriteto pats ieško ir jį mielai pripažįsta. Jei jis jo neranda tėvuose, jis jo ieško vyresniuose drauguose, kurių vadovavimui jis pasiduoda.

AUTORITETO SĄVOKOS KITIMAS

Apskritai žmonių santykiai pamažu kinta. Jie kinta, darydamiesi vis paprastesni, natūralesni, demokratškesni. Žemesnės civilizacijos šalyse paprastai norima išlaikyti didesnis skirtumas, tam tikras atstumas tarp aukštesnių ir žemesnių sluoksnių, tarp valdančiųjų ir valdomųjų. Įstaigos tarnautojas ar tvarkos palaikytojas žemesnėje civilizacijoje stengiasi išlaikyti daugiau viršinį autoritetą ir yra linkęs parodyti, kad jam priklauso sprendimas ar tvarkos palaikymas. Jis jaučiasi tarsi įpareigotas atstovauti įstaigos ar institucijos autoritetą bei prestižą ir reikalauti, kad atėję su reikalais žmonės tai respektuotų. Daugiau gyvenime patyrę, matome, kad, kylant civilizacijai, tie santykiai pa-

kinta, ir kad įstaigos ar institucijos prestižas visiškai nenukenčia, jei vietoje viršinio autoriteto įsigali daugiau paprasti bei demokratiški santykiai. Civilizuotoje visuomenėje valdžios įstaiga įsigyja bei išlaiko savo prestižą ne viršinio autoriteto saugojimu, o savo darbo sėkmingumu bei savo tarnautojų sugebėjimu gerai tarnauti visuomenei.

Ta pačia kryptimi, atrodo, kinta ir tėvų vaikų santykiai šeimoje. Ir šeima yra palenka tiems patiems socialinės evoliucijos dėsniams. Natūraliose tautose, kur gyvenimas yra dar labai nesudėtingas ir kur jis visas telpa šeimos ribose, ten ir šeima valdoma su neiginčijamu autoritetu. Tačiau besikeisdami socialiniai santykiai keičia šeimos santykius, pakeičia ir tėvų autoriteto pobūdį. Tuo keliu viršinis autoritetas vis mažėja, o jo vietą pamažu užima tėvų moralinio pobūdžio autoritetas, pagrįstas didesniu tėvų patyrimu, didesniu gyvenimo žinojimu, sugebėjimu, augančiam bei bręstančiam žmogui padėti jo vaikystės bei jaunystės problemose, jo reikalų supratimu, meile ir atsidavimu bei pasiaukojimu šeimos gerovei.

TĖVAI KAIP VAIKŲ DRAUGAI

Tėvų ir vaikų santykių kitimą geriau suprasime, jei juos palyginsime su mokytojo ir mokinių santykiais. Praeityje buvo daugiau vertinamas griežtas mokytojas, mokąs ir mėgštas išlaikyti didelį atstumą tarp savęs ir klasės. Lietuvoje į tokį mokytoją jau buvome pradėję žiūrėti kritiškai. Mokytojo uždavinys yra ne griežtumo klasėje išlaikymas, o jos mokymas ir auklėjimas. O didelis drausmingu -

mas, išlaikomas su tam tikru įtempimu, klasėje nevisada pasiekia gerų rezultatų. Mokiniai, gali būti įpratinti būti drausmingi, kai mokytojas juos mato, bet gali būti visiškai kitokie, jam jų jau nebe matant, jei tik jis neįsikiša juose gilesnių auklėjimo principų, o drausmingumą klasėje palaiko tik savo kietu valdymu. Geresnę auklėjamąją įtaką daro tas mokytojas, kurį mokiniai jaučia ne kaip juos kietai ir dirbtinai valdantį viršininką, bet kaip juos į didesni išsilavinimą ir išauklėjimą vedantį vyresnį bei juos suprantantį draugą, kuris su pasiaukojimu siekia jų gero vės.

Tas pat tinka ir tėvams. Mažėjant tėvų viršniams autoritetui, jie nepraras savo auklėjamąsios įtakos, pasilikdami savo vaikus suprantančiais ir jiems padėti galinčiais vyresniais draugais. Kur jau nebėra vietos ir nuotaikos paklusnumui, jį turi pakeisti pasitikėjimas. Jei patekome į tokius laikus ir tokią atmosferą, kada tėvams jau sunku ar net nebeįmanoma vaikus auklėti iš viršaus, reikia juos auklėti iš šalies, išliekant drauge. Ir kai vaikas pereina į paauglystę ir pradeda nutolti nuo šeimos ir kai jam iškyla naujų ir sunkiai išsprendžiamų problemų, tada reikia laikyti labai laimingu atveju, jei jis jaučia draugišką pasitikėjimą kuriam nors tėvų, kuris jo nepašauks ar nesubars, iš jo nepasijuoks ir jo nenuneigs, o jį supras, leis su juo į jo reikalų svarstymus ir nuoširdžiai patars, savo nuomonės jam neprimesdamas.

“Draugo” terminas tėvų vaikų santykiuose gali kam atrodyti kaip tėvų vaidmens nu-

vertinimas, kaip tėvams reikalingos pagarbos atsisakymas. Bet, jei išsigilinsime į to žodžio reikšmę, jis neatrodys nepriimtinas. Draugas juk yra tas, su kuriuo norime drauge būti, su kuriuo norime bendrauti, kurį aukštai vertiname ir kuriuo pasitikime. Draugiškumas reiškia santykių artumą bei nuoširdumą, reiškia tų santykių pastovumą, abipusį siekimą kitiems kitam gero ir norėjimą dalintis džiaugsmu ir skausmu.

Kad su tokių nuoširdžių draugiškumu vaikui galima daugiau padaryti įtakos, negu kietai juos valdant iš viršaus, būtų nedėkinga bandyti įrodinėti priešingai. Turėti vaiko ar jaunuolio nuoširdų artumą, turėti jo pasitikėjimą ir prisirišimą — auklėjamoju atžvilgiu, visi sutiksime, yra daug naudingiau, negu turėti tik jo klusnumu. Ir pareiga pagrįstą pagarbą bei drausmingumą.

Tiesa, draugiškas laikymasis, sudarydamas galimumą vaikams laisviau su tėvais kalbėtis ir laisviau pasisakyti gali kartais išvirsti į tėvų kritikavimą. Tačiau ir tai dar nėra didelė blygė. Daug lengviau tėvams atremti vaikų priekaištus ir suprasti jų motyvus, kai tai yra atvirai pasakoma, negu tada, kai tie priekaištai slaptai buriasi jauno žmogaus sieloje. Taip pat nereikia pamiršti, kad ir jaunų žmonių maištingumas atsiranda, kai jaučiamas viršinis spaudimas. Jam daug sunkiau pereiti į jaunuolišką maištavimą prieš nuoširdų draugiškumą, negu prieš autoritetinį iš viršaus valdymą. Be to, ir paauglio kritiką reikia atitinkamai suprasti, nes jis dažnai griebiasi suaugusiųjų kritikos

ne norėdamas juos reformuoti, o tik siekdamas pasireikšti ir įteisinti save, kaip individą, sugebantį savarankiškai mąstyti.

BAIGIAMOSIOS IŠVADOS

Kintant gyvenimo sąlygoms, kinta ir auklėjimo reikalavimai. Tradicinis ir tėvų viršiniu autoritetu pagrįstas šeimos auklėjimas darosi vis labiau nebetinkamas. Tėvų viršinį autoritetą turi pakeisti jų nuoširdumu ir meile pagrįstas artimumas bei draugiškumas vaikams. Tai ne tik nesumažina tėvų auklėjamojo vaidmens, bet dar padidina jiems tos srities uždavinius. Šeima lieka, kaip ir buvusi, pirmoji, natūrali ir pati svarbiausia auklėjimo institucija. Ji turi didesnius įpareigojimus už mokyklą, ir tėvai, kaip natūralūs auklėtojai, už jaunimo auklėjimą yra daug atsakingesni už mokytojus, kaip samdytus profesionalus. Ne tiek mokyklos, kiek tėvų auklėjimas gali jaunimą apsaugoti nuo daugelio šunkelių, o visuomenę nuo pakrikimo. Jei mokyklinis auklėjimas visada siekia pažangos ir ieško naujų kelių, negali tuo atžvilgiu atsilikti ir šeima. Tačiau pažangos vardu į ją braunasi įvairios neigiamos įtakos: pažangos vardu silpninama šeima, paneigiamos dvasinės vertybės, menkinama žmogaus asmenybė, darant jį savo principų neturinčiu viską tirpdinančio katilo padaru — moraliniu nieku. Mūsų šeimų pagrindinis uždavinys išlaikyti lietuvišką prieauglį, jam vadovaujant ir nepaliekant atviro visoms aplinkos neigiamoms įtakoms.

OSKARAS VLADISLOVAS MILAŠIUS

1877 - 1939

Šiais metais sukanka 25 metai nuo Oskaro Vladislovo Milašiaus mirties. (Jis mirė nuo širdies smūgio Fontenebleau mieste Prancūzijoje 1939 m. kovo 2 d.).

O. V. Milašius buvo senosios Lietuvos didikų palikuonis, žymus naujosios Lietuvos sūnus ir didelis poetas, rašęs prancūziškai. Nobelio premijos lauretas ir didelis prancūzų rašytojas Francois Mauriac apie jį yra parašęs šitokius žodžius: "Didysis Milašius yra iš tų rašytojų, kurių neužstoja net jų pačių genijaus spindesys. Nors mūsų būtų ir milijonai, mūsų intimumas su ta kūryba nebūtų sudrumstas... Kas perskaitė bent vieną Milašiaus eilėraštį, tas jau laimėtas".

DR. JONAS GRINIUS

MILAŠIAUS KŪRYBA

Būdamas nepraktiškas žmogus, Milašius savo raštų skleidimu mažai tesirūpino. Jam tebegyvenant, ilgą laiką jį tepažino ir jo kūrinius tebrangino tik nedaugelis prancūzų. Milašiaus gyvenimui slenkant rudeniop, jis tapo žinomesnis, nes prancūzų laikraščiai retkarčiais apie jį parašydavo. Tačiau jo garsas pradėjo plisti po jo mirties. Tai retas reiškinys, nes po mirties dažnai užmirštami net žmonės, kurie gyvi buvo garsūs.

Praėjus penkeriems metams nuo O. V. Milašiaus mirties, būtent 1944 m., buvo pradėti leisti jo raštai knygų serijomis Šveicarijoje: 1944-48 m. išėjo 6 tomai, jų tarpe lietuvių pasakos, Milašiaus perdirbtos prancūziškai. Praėjus 20 metų nuo mūsų poeto mirties, jo raštai pradėti leisti 11 tomų serija Paryžiuje (ji dar nebaigta). Jo raštų taip pat yra išverstų į šias kalbas: lietuvių (daugiausiai A. Vaičiulaičio vertimai), lenkų, ispanų, anglų, vokiečių. Paskiausias yra vokiečio Fr. Kempo rinktinės

Milašiaus poezijos vertimas, išėjęs iš spaudos 1963 m. prieš Kalėdas.

Susidomėjamą O. V. Milašiaus asmenimi ir jo kūrybos svarbą liudija kitų autorių raštai apie jį. Neskaitant ilgesnių ir trumpesnių parašytos keturios disertacijos daktaro laipsniui gauti šių asmenų: J. Griniaus (Kauno universitetui 1929 m.), A. Šlepeytės (Niujorko un-tui), G. I. Židonytės (Paryžiaus un-tui) ir J. Buge (Paryžiaus un-tui 1963 m.). Be šių disertacijų apie Milašių dar yra keturios prancūzų parašytos knygos, išspausdintos tarp 1944-60 m.

NAUJAUSIŲJŲ LAIKŲ ŽMOGUS

Naskaitant poetinio talento, susidomėjimas Milašiaus kūryba yra, tur būt, dėl to didelis, nes mūsų poetas yra naujais laikais žmogus ta prasme, kad jis yra turėjęs pakelti visus klaidžius ir karčius patyrimus, kuriuos išgyvena daugelis mūsų laikų žmonių dėl skepticizmo, netikėjimo, transcendentinės būties ir Die-

vo praradimo. O. V. Milašius skiriasi nuo daugelio tuo, kad jis nepasiliko savo skepticizme. Skaudžiai kentėdamas dėl savo gyvenimo beprasmingumo, jis nenustojo atkakliai ieškoti Dievo. Tuo skausmingu ieškojimu ir Meilės Dievo suradimo džiaugsmu yra pripildyti visi Milašiaus raštai.

Manydamas, kad čia ne vieta kalbėti apie Milašiaus kūrybos specialius klausimus, ir nenorėdamas kartoti bendrųjų dalykų, nes man apie Milašių nekartą yra tekę rašyti kitomis progomis, duodu čia vertimą mano laiško rašytojui Fr. Kempui, kurio vokiškasis Milašiaus poezijos vertimas pasirodė spaudoje 1963 m. pabaigoje. Jame skaitytojas ras bendrąsias žinias apie O. V. Milašių.

* * *

Gerbiamas pone Kemp, su malonumu perskaičiau rinktinės O. V. Milašiaus poezijos knygą Jūsų vertime. Dėl Jūsų vertimo neturiu nieko pasakyti. Bet aš sau leidžiu padaryti keletą platesnių pastabų prie Jūsų straipsnio, kuris eina Jūsų knygos epilogu. Jūsų

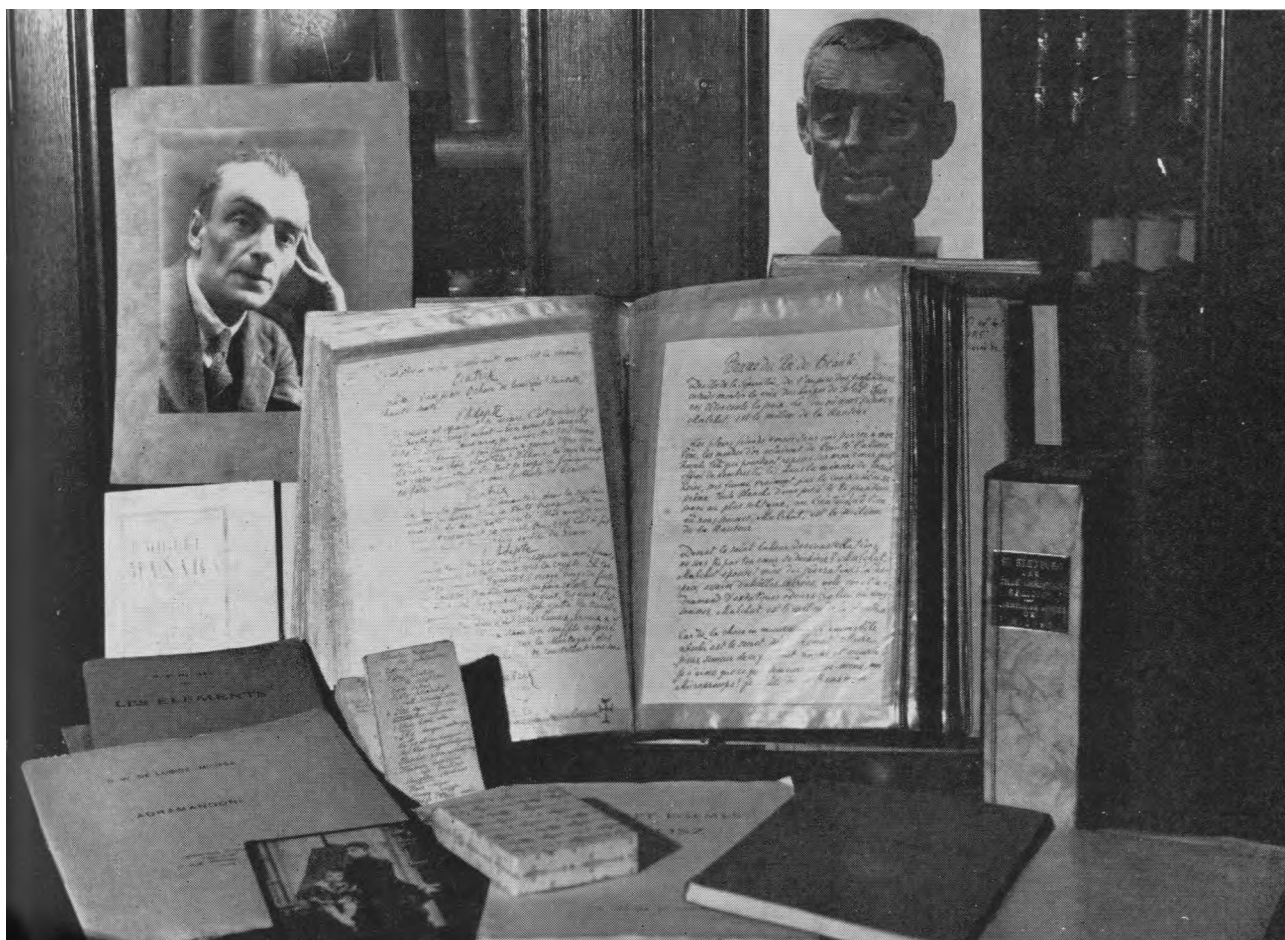
**AIP VISI GAMTOS POETAI, aš buvau pasinėręs
giliai nežinojime. Aš tikėjau mylis gražias gėles,
gražias tolybes ir net gražius veidus dėl jų paties
grožio. Aš klausiamai tyriau aklyjū veidus ir
akis . . . iki dienos, kada pastebėjau sustojęs prieš veidrodį ir
žiūrįs į jį atbulai. Kaip tik ten buvo šviesų ir formų šaltinis,
gilių, išmintingų, skaisčių pirmavaizdžių pasaulis. Tada mo-
teris, kuri buvo many, mirė. Jos kapui aš atidaviau visą jos ka-
ralystę – gamtą.**

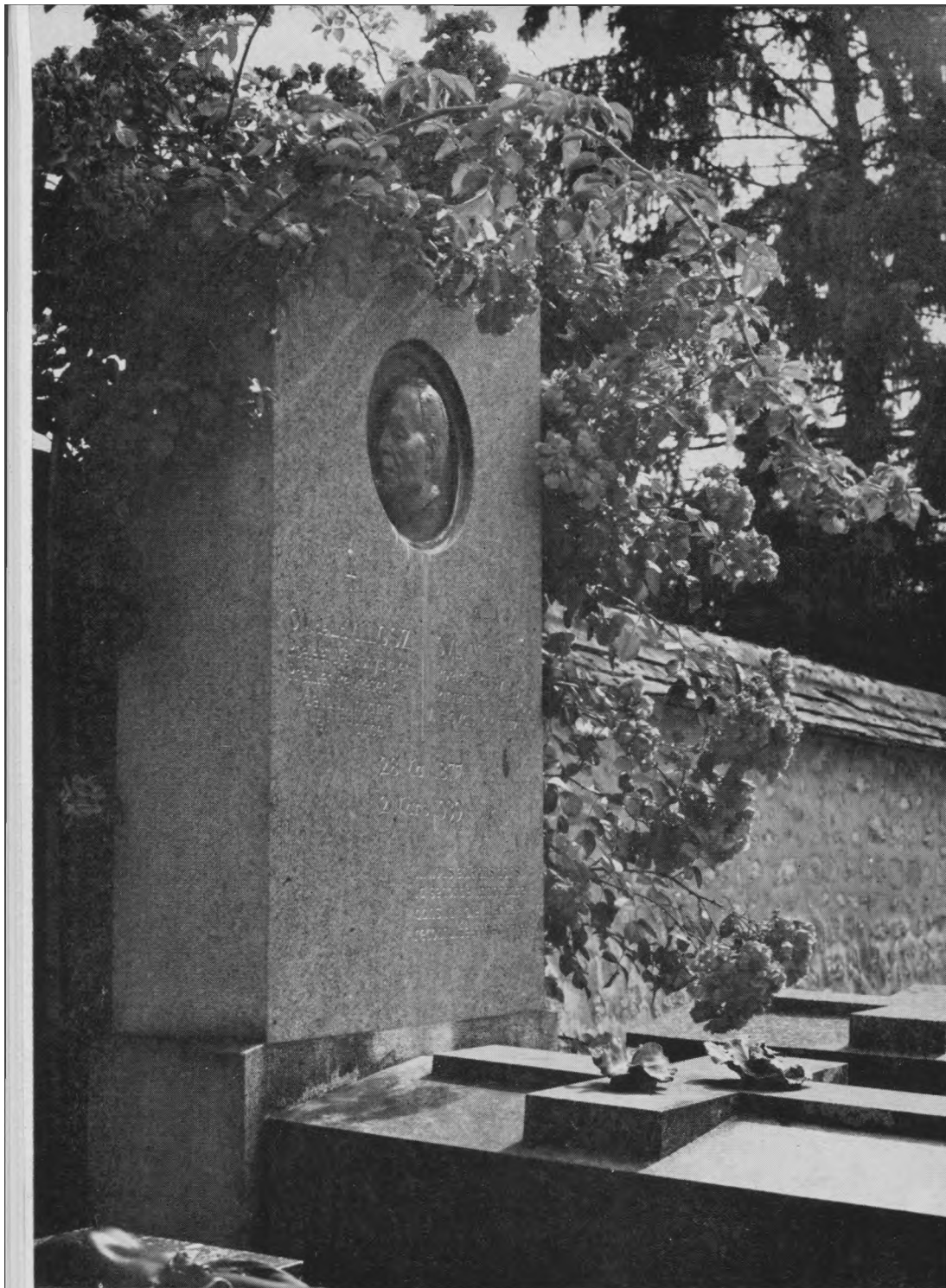
O. V. Milašius, *Pažinimo giesmė*

**TAS, KURIS NEKENTĖJO dėl savo meilės ir priėmė meilę
tokią, kokią rado, tas niekada nemylėjo, o jo širdis pūna mele,
kaip kirmino lavonas supuvusiame vaisiuj. Bet tas, kuris ken-
tėjo dėl savo meilės kūriniai, ir kuris paneigė šitą meilę, ir
kuri sugrįžo prie užnuodytos upės amžinai tyro šaltinio, tas
pažįsta meilę prieš laikų pradžią, tas žingsniuoja apakintas
Dievo buvimo.**

O. V. Milašius, *Meilės įvadas*

Poeto Milašiaus kūrybos palikimas Paryžiaus Universiteto literatūros bibliotekoje

*Poeto
Milašiaus
laikino
poilsio
vieta
Fontain-
bleau,
Prancūzijoje*

TIESA NEATEINA iš lauko, bet iš vidaus; ji nuolankaus garbinimo paveldinys ... Pažinimas yra ne kas kitas, kaip su ištikimybe gimęs geidimas matyti mūsų vargšę žemišką meilę mus pragyvenant. Ten, Dovydai, yra mūsų amžinybės sąmonė. Mažai žmonių ją teturi,... nes amžinybė yra meilė, ir čia mažai kas mūsų pažįsta meilę.

O. Milašius, Mephiboseth

AS ESU pagrobtas srovės, o nesenas mano paskyrimas Lietuvos atstovu Prancūzijoje nemažai prisidės man atitolinti ilgus mėnesius, o gal ir metus, nuo bet kokio svarbaus literatūrinio užmojo... Savo laimei tikiuosi, kad politika manęs visiškai nepaglemš ta prasme, kad aš įvedu tam tikrą skaičių dvasinių siekimų, suderinamų su veikla tokioje praktiškaj srity. Be to, reikalas eina apie išlaisvinimą tautos, didelės savo mistine ir istorine praeitimi ir pasauktos atlikti didelį vaidmenį Europos ir pasaulio ateity.

O. V. Milašius laiške N. Beauduinui, 1919

nepažindamas asmeniškai, neturėčiau Jums rašyti šitų pastabų. Bet aš asmeniškai pažinau O. V. Milašių. Šita pažintis ir sugestiuoja man tas pastabas.

Be to, nesijaučiu nekompetentingas tai atlikti. Per dvyliką metų esu susirašinęs laiškais su Milašiumi, turėjau paties poeto ranka parašytą jo autobiografiją, kurią jis man buvo davęs, norėdamas palengvinti mano darbą, kai rašiau daktaratui disertaciją, kurią įteikiau Kauno universitetui 1929 metais.

Pirmoji mano pastaba liečia Milašiaus vardą. Jūs rašote Oscar Venceslas. Tai klaida, kurią daro ir kiti autoriai, rašydami apie Milašių. Čekiškas vardas Venceslas Lietuvoje yra beveik nežinomas, kai tuo tarpu Vladislovą (Vladą) Lenkijoje ir Lietuvoje yra išpopuliarinęs jų karalius Vladislovas Waza. Taigi antrasis Milašiaus vardas buvo Vladislas (Vladislovas) taip pat, kaip pirmasis jo tėvo vardas buvo Vladislovas.

POETO VAIKYSTĖ

Rašydamas apie O. V. Milašiaus vaikystę, kurioje jis nepažino tėvo ir motinos meilės, Jūs sakote, kad visą savo širdies jautrumą jis išreiškė nežinomai savo auklėtojai. Tai nėra visai teisinga. Ta moteris, kurią poetas savo eilėraščiuose vadina "kilnaus veido motina", "didelės širdies

draugė", buvo Milašiaus guvernantė Maria Wild. Ji buvo alzasietė. Ji mokė prancūzų ir vokiečių kalbų tą būsimą didelį poną, kuriuo turėjo tapti Milašius. Šitoji alzasietė turėjo užimti motinos vietą vaikui, kurį buvo apleidusi jo tikroji motina, nes ji buvo užimta ekonominėmis pareigomis — prižiūrėti dvarų administravimą, nes jais beveik nesirūpino tėvas, ekscentriškas žmogus, didelis keliautojas ir medžiotojas bei mokslo mėgėjas.

Gerai padarėte pabrėždamas, kad Milašiaus poezijoje ir jo mistiškai filosofinėje sampratoje žymia vieta užima moteris-kūdikis. Bet Jūs tikit, kad šis simbolis yra kilęs alchmistų ir kabalistų įtakoj. Šito negalima visiškai paneigti. Bet pirmą kartą moters-vaiko kilmė glūdi kitur. Pirmiausia — individualiame Milašiaus gyvenime, jo vaikystėje. Ūksmingame Čerėjos dvare jis buvo karštai įsimylėjęs mergytę, vyresnę už save. Meilė tai mergytei labai jautraus vaiko atminty paliko pėdsakų, kurie niekada nebeišdilo. Ponia Renée de Brimond, kuri iš arti pažino Malašių per paskutinius dvidešimt jo gyvenimo metų, liudija savo atsiminimuose: "Jis kalbėdavo apie labai nekaltą "aistrą" vienai savo amžiaus mergytei, mažai raudonų skruostelių kaimynei".

Ir pats Milašius apie tai kal-

ba, 1926 m. rašydamas: "Arcanes" autorius atsimeina, kad, turėdamas keturis pavasarius, jis buvo stipriai įsimylėjęs vieną Laurą, kurios šešios žiemos jam buvo įkvėpusios (laimei) gilią pagarbą" (Arcanes, Paris 1926, 107 p.). Jei Milašius, kuris buvo labai diskretiškas ir labai nepasitikęs smulkiais faktais, rado reikalo tai viešai pasakyti, kad paaiškintų savo mistišką pažinimo doktriną, man atrodo, kad joks kritiškas rašytojas, norįs suprasti Milašių, neturėtų užmiršti šio fakto, mano nuomone, labai svarbaus, nes moteris-kūdikis jau pasirodo jaunojo Milašiaus eilėraščiuose (Poème des Decadences, Sept solitudes, 1906), t. y. anksčiau negu jo rimtai skaityti mistikai, kuriuos Jūs minit.

Be spindulingos meilės vaikystės žaidimų draugei būtų sunku išaiškinti transfigūraciją vaikystės, kuri pasidarė Milašiaus poezijoje pagrindine tema. Iš kitos pusės, moters-vaiko, moters-sesers simbolis dažnai pasikartoja Milašiaus poezijoje dėl pagarbos moteriai, ypač silpnai, nuskriausiai, vienišai, nelaimingai moteriai. Taigi kreipsniu "kūdikis" Milašius dažnai reiškia meilę, švelnumą pažintai arba įsivaizduotai moteriai.

"IŠAUKLĖTAS... LAISVAMANYBĖS PRINCIPAIŠ"

Savo straipsnyje Jūs rašot, kad O. V. Milašius "užaugo

katalikų tikėjime ir jautėsi iki galo ištikimu Bažnyčios sūnumi". Man atrodo, kad po šitokiu teigimu negalėtų pasirašyti niekas, kas pažįsta Milašiaus gyvenimą ir poeziją. Iš tikrųjų O. V. Milašiaus kelias į katalikų tikėjimą buvo labai ilgas, užtvertas neigimų ir abejonių, pareikalavęs kančių ir pastangų, nors iš prigimties poetas buvo jam palankus. Pirmiausiai poeto tėvas, Vladislovas Milašius buvo viešas ateistas ir dėl to kaimynų katalikų blogai vertinamas. Milašiaus motina Rozalija-Marija buvo žydų kilmės. Nors situokdama ji buvo tapusi formalia katalike, bet iš tikrųjų neturėjo jokios religijos, kaip man poetas yra sakęs. Todėl O. V. Milašius tebuvo pakrikštytas katalikiškai tik 1886 m. liepos 2 d., t. y. kai vaikas jauėjo dešimtuosius metus (gimęs 1877 m. gegužės 27 d.).

Jo auklėjimas ir mokymas Janson de Sailly licejuje Paryžiuje (1889-96) vyko pagal to laiko madą, kurioj dominavo pozityvizmas ir scientizmas, stūmęs katalikų religiją į religinių prietarų eilę. Todėl, žiūrėdamas į visą savo auklėjimą, O. V. Milašius man savo ranka autobiografijoje yra parašęs, kad jis buvo "išauklėtas naiviausios ir brutaliausios laisvamanybės principais", t. y. visu tuo, kas priešinga katalikų religijai. Nutylint šį kapitalinį faktą Milašiaus vaikystėj ir jaunystėj, pasidaro nesuprantamas poeto džiaugsmas, karštis ir stropumas, kai jis suranda savo kelią, kuris jį nuvedė į Dievą.

DVASINĖS KRIZĖS

Man buvo malonu Jūsų straipsny konstatuoti, kad Jūs didelės reikšmės skirate iliuminacinei vizijai, kurią O. V. Milašius pergyveno 1914 m.

gruodžio 14 d. ir kurią jis reziumavo žodžiais: "Aš mačiau dvasinę saulę". Tai kapitalinis įvykis poeto gyvenime. Tai psichinė ir dvasinė krizė, trukusi dvejus-trejus metus, padariusi O. V. Milašių kataliku, tikinčiu Dievo apreiškimu Senajame ir Naujajame Testamente ir ištikimu kataliku Bažnyčiai, nors jis ir įvairiems mistikams pripažino tam tikros tiesos.

Bet aš su apgailestavimu konstatuoju, kad Jūs savo straipsny tyloomis praleidote kitą krizę, kurą O. V. Milašius pergyveno 1902-04 metais, kuri prasidėjo mėginimu nusižudyti ir baigėsi jo tėvo mirtimi. Be abejo, šituo atveju Jūs nesate vienintelis. Pvz., A. Godoy Milašiaus gyvenime nemato jokios krizės. Bet tai nėra geras metodas, norint suprasti gyvenimą ir kūrybą rašytojo, kuris turėjo intensyvių vidaus gyvenimą. Suprantu, kad nemalonu kalbėti apie savižudybės mėginimą poeto, kuriuo žavimės. Bet tiesa turi pasilikti tiesa.

Ponia Renée de Brimont, kuri pirmoji (Renė de Prat pseudonimu) pradėjo rimtą Milašiaus kūrybos analizę, negalėjo nutylėti jo pirmosios krizės, autoriui dar gyvam tebesant (žiūr. Un precursor, par R. de Prat, dans la Revue Européenne, 1 septembre 1925). Savo disertacijoje G. I. Židonytė apie Milašiaus mėginimą nusižudyti rašo: "Jis buvo nuvežtas į ligoninę, kur tarp gyvybės ir mirties jis išbuvo savaites. Pagaliau jis iš ten išėjo kūniškai sugijęs, bet morališkai dar labiau palaužtas... Visos protinės abejonės, visos menkystės ir nusivylimai jauno palaidūno gyvenime, visos šeimyninės nuoskaudos, visi šitie susitelkę bandymai kapojo jį be per-

stojo, kad jis buvo atsisakęs bet kokios ramybės vilties" (O. V. de L. Milosz, Paris 1951, 78 p.).

Neimant dėmesin šitokios krizės, kuri baigėsi 1904 m. su Milašiaus tėvo mirtimi, sunku suprasti nihilizmą, kuris yra išreikštas "Don Žuano scenose" ir "Septyniose vienatvėse" (Sept solitudes, 1906), nes septynios vienatvės reiškia ne tik tai kasdieninę psichologinę vienatvę, bet taip pat dvasinę ir metafizinę; tai visiškas atsisiskyrimas nuo transcendentinės Būties, kurią neigia didžiosios nuodėmės. Atidžiai skaitant "Septynias vienatves", matyti, kad jaunas Milašius nori ištrūkti iš savo dvasinės vienatvės, pvz., "Vienatvės" eilėrašty jam ateina Dievo mintis. Ramybei atgauti jis norėtų pulti prie Tėvo sukruvintų kojų, bet į savo tragišką prašymą jis tesitiki sulaukti tylos. Šita baisi vienatvė slegia Milašių. Todėl jis vieną eilėraščių, kuri Jūs išvertėt, pabaigia šitaip: "Numirėliai iš tiesų gyvesni negu aš". Todėl "gerk, miegok ir mirk, nes reikia vienaip ar kitaip pabėgti nuo savęs", kalba jaunas Milašius "Sutemų giesmėj".

GYVENIMO PAKOPOS

Turint galvoj abi Milašiaus krizes, jo gyvenimas ir su tuo gyvenimu glaudžiai susijusi jo kūryba susiskirsto į skirtingus periodus. Nuo 1896 iki 1906 m. eina klaidų, abejonių ir neigimų periodas. Jo išraiška — "Septynios vienatvės" su Don Žuano scenomis. Po pirmosios Milašiaus krizės prasideda Dievo ieškojimas pagal mistikus.

Šituo atžvilgiu labai charakteringas romanas "Meilės įvadas" (1910). Jo herojus Pina-montas, pradžioj tuščios iro-

niškos širdies nihilistas, pagaliau per meilę atranda Dievą. Tai Mlašiaus kelias. Todėl 1906-1914 metai yra ieškojimu ir teigimo periodas. Tada Milašius jau tiki, nes per meilę jaučiasi nugalėjęs sukurtos būtybės atsiskyrimą nuo Dievo. To laiko misterijos "Migul Manara" ir "Mephiboseth" yra religinės dvasios šauksmas, teigias savo tikėjimą. Bet, išpažindamas absoliutinę Meilę, visagalinčią ir visur esančią, Milašius niekur ne-teigia savo tikėjimo Bažnyčia. Tikriausiai jis tada negalėjo nugalėti savo protinio išdidumo, paveldėto iš tėvų ir sustiprinto jo auklėjimo.

Tik po antrosios krizės, kuri prasideda 1914 m. ekstaze, O. V. Milašius pradeda tikėti Bažnyčia ir nusižeminimu maldoje. Nuo 1914 iki 1939 m.

— paskutinis Milašiaus periodas, katalikų tikėjimo periodas. Jūs teisingai pastebite, kad jis tada pasilieka dar prisirišęs prie alchimikų ir mistikų, kurie jam nemažai padėjo surasti Evangelijos Dievą. Jis jų laikosi, nes nori padaryti Dievą prieinamą nors tiems savo amžininkams, kurie religijai nėra principiniai priešingai.

MISTIKA IR EGZEGEZĖ

Jūs gerai pastebėjot, kad O. V. Milašius pervertino savo asmeninį mistišką patyrimą, leisdamasis į egzegezę ir stengdamasis atskleisti švento Jono Apokalipsę. Nors jis buvo išmokslintas orientalistas ir šituo išpėtas dėl egzegetinių klaidų, tačiau asmeninės centrinės problemos išsprendimas jį suklaidino tekstuose. Be to, aš manau, kad prie jo egzegetinių klaidų taip pat prisidėjo lietuvių kalbos ir tautosakos atradimas.

Visi numirėliai girti nuo nešvaraus ir seno Lietaus ant Lofoteno kapinių keistu. Toli atodrėkis, lyg laikrodīs, tuksena — Širdy gūdžiausioj Lofoteno varganų karstu.

Juodam pavasariui išgraužiojus skylių, Varnai nusipenėjo šaltu žmogaus kūnu; Silpnam vėjeliui sušiuvenus vaiko balseliu, Numirėliams ramu tenai miegoti būna.

Čia gera būti. Židiny ramiai šiušena Graudžiausiojo šių metų mėnesio balsai. — Ak, tie numirėliai, nors ir iš Lofoteno, — Numirėliai vis gyvesni nekaip ašai.

Karčiausioj pesimizmo valandoj 1906 m. O. Milašius parašė šias eilutes (iš "Sept solitudes"; vert. A. Vaičiulaitis). Po 9 metų, atradęs naują prasmę gyventi, "Paguodos žodžiuose" išliejo savo džiaugsmą (žr. sekantį psl.)

Visą laiką gyvendamas toli nuo Lietuvos, Milašius anksčiau lietuviškai nemokėjo. Pradėjęs dirbti Lietuvos diplomatinėje tarnyboj, jis pastebėjo, kad A. Meillet sakė tiesą, kad College de France auditoroj skelbė, kad lietuvių kalba yra vienintelė senųjų indoeuropiečių gyva kalba. Gilindamasis į lietuvių tautosaką, Milašius tikriausiai ten rado giminyščių su senaisiais keltais, kurie turėjo įtakos baskams. Ši sena iberų tauta lig mūsų dienų išlaikė savo tautinį savitumą kaip ir lietuviai. Tada Milašius ir sukūrė savo izraelitų, baskų ir lietuvių giminyščių teoriją, kurią jis šitaip reziūmavo: "Kas liečia iberų-lietuvių analogijas, jos paaiškinamos tuo faktu, kad lietuviai sudarė vieną seniausių iberų kolonijų neolitini epochoj Šiaurės Rytų Europoj... Kaip Airija ir Šiaurės Škotija, Lietuva yra iberų kolonija. Iberai buvo dideli jūrų keliautojai, o lietuviškas gintaras juos traukdavo į Baltijos pakraščius dar prieš Saliamoną ir faraonus. Dėl to, kad lietuviai yra iberai, jų emblema, Baltasis Žirgas, vaidina tokį svarbų vaidmenį Apokalipsėj". Ar Milašius klydo šitaip galvodamas, tegali pasakyti

priešistorijos ir kalbotyros mokslininkai.

Norėdamas duoti savo egzegetinėms išvadoms apie pasaulinę katastrofą konkretų tikslumą, Milašius suklydo, kaip Jūs teisingai sakote. Bet, man rodos, negalima jam nepripažinti gilios intencijos. Pvz., išdėstęs savo "Arcanes" knygoj (1926) būsimą pasaulio susijungimo idėją, jis prie jos grįžo atskiru straipsniu, kuriame skaitome: "Ne nuo žmogaus pareina neišvengiamybei nurodyti vietą erdvėj ir laike. Neišvengiamybė savotiškai yra šalia laiko ir erdvės... Težinau aš viena: jei idėja, kurią čia išdėstėme bendrais bruožais, niekada neturėtų tapti kūnu mūsų planetoj, gyvenimas nebebūtų vertas gyventi, o visiškai nepermaldaujamas sunaikinimas užviešpatautų mūsų mintis su aukščiausio idealo galybe". Lig to pasaulis dar neprigyveno. Bet ar šiandien, atominio amžiaus pradžioj, pasaulinės katastrofos baimė nėra įsiveržusi į mūsų mintis?

Taigi, norėdamas būti konkretus, O. V. Milašius suklydo, bet, įsižiūrėjęs į savo pergyventą nihilizmą, jis gerai nujautė, kur pasaulis gali nu-eiti.

K ETURIASDEŠIMT METŲ.

*Mažai pažįstu aš gyvatą savo. Niekad josios nemačiau
Sušvintant akyse kūdikio, iš manęs gimusio.
Tačiau aš įsigilinau į kūno paslaptis. O mano kūne!
Vienatvės žvėrio visas sielvartas ir džiaugsmas
Tavyje, žemės dvasia, uolų ir dilgėlių brolau.
Kaip vėjuje kviečiai ir debesys.
Kaip šviesoje lietus ir bitės.
Per keturiasdešimt metų, mano kūne, maitinai
Judėjimo šventą ugnį paslaptį savo būtybe.
Nežūsi tu pirmiau už visatos judėjimą.
Tegu tamsaus ir nenaudingo tavo vardo garsas
Pranyksta su užmigusia nakčia;
Jau niekas nemokės tavęs atskirt nuo žemės, tavo motinos.
Nuo tavo draugo vėjo ir nuo tavo nuotakos šviesos.
Manasis kūne! Kolei dvi paklydusios, atskirtos širdys
Vėl susitiks rytinių ūkanų kaskadose.
Kol dūžis dvyliktas vidudienį, virpėdamas pradžiugins žvėrį
Ištroškųs ir žmogų alkstantį; kol volungė,
Slaptų šaltinių svečias, vargšę galvą
Užvers, pragydus girių Tėvo šlovei; kol juodu
Mėlynių pluoštas kels į viršų savo uogas
Šios žemės oru pakvėpuot, nukritus rasai, –
O klaidžiojanti dulke! mano kūne, tu gyvensi meilei ir
kančioms.*

KETURIASDEŠIMT METŲ.

*Kad Veiksmo prakilnumą išmoktumei mylėti. O Veiksme!
Keturiasdešimt metų, atsiskyrėlių tuštybė
Mane kamavo. Savo maldose prašiau jai pražūties.
Jinai atstojo nuo manęs. O pergale! o liūdesy...
Ji išvedė jaunystę mano,
Jaunatvę žiauriąją, vienintelę mylėtą moterį.
Tačiau vistiek! Jau, mano rankos, jau akmuo masina jus.
Statybos šėlsmas jus nutvėrė.
Apsėdo jus, gyslėtos rankos!
Kada vidudienis stipriųjų nuskambės pajūriu.
Nueisime pasveikint molų
Statytojus.
Sustoję saulėje, prieš jūrą
Lėtai jie kramto savo skurdžią ir garbingą duoną,
O išmintingas jų žvilgsnis siekia daug toliau už mano.
Garbė tau, garbė tau, kurs verksmuos gimei
Kaip Amen, ir kurs mirsi užmaršty ties meilės šventykla
Ar išdidumo rūmais, tavo rankų darbu!*

PAGUODOS ŽODŽIAI - NIHUMIM

OSKARAS VLADISLOVAS MILAŠIUS — 1915

A. Vaičiulaičio vertimas

Tuojau, rytoj, brolau, galėsiu su tavim bylot
Akis į akį, neparaudamas, kaip kalba vyrai,
Nes ir aš, ir aš pasidarysiu namą
Galingą, erdvų, ramų, tartum moteris.
Kai sėdi po žieduota obelimi vaikų būry.
Atversiu ligi galo saulės, vėjų angelams
Nudžiugusios bažnyčios langus.
Ir ten pašvęsiu aš Teigimo duona,
Tą amžinąją taip, kuris skaisčiųjų burnose
Tur skonį ir ugnies, ir kviečio, ir vandens.
Ir kai šlykštumas ims kalbėtis: ne!
Ir kai mirtis ir moteriškė šauks: ne!
Brolau, mes sveikinsim gyvenimu apsvaigusias erdves
Ir Karžygių išmoktas žodis,
Visuotinasis Taip iš mūsų lūpų suskambės.

KETURIASDEŠIMT METŲ.

Kad apie moterį be paniekos išmoktumei kalbėti. O Meile!
Tavęs ieškojau keturiasdešimt metų tarpe moterų.
Tik ne tarp moterų tave radau.
O Moterie! Gėla kaip akmeniu mane suspaudė.
O Motin! Motinėle! T u dar nežinai, vis nežinai, kas tu esi.
Kokia balta tu skendėji žieduos! Taip ilgai pramiegojai
Dailaus, apleisto sodo tylumoj glūdžiausioj.
Ir štai tu vėliai stovi šioj krizenančioj šlykštybės valandoj
Taip tų sūnų, kurie praganė savo dievą, o gamtos nerado.
O Motin! Motinėle! Dailūs, nusverti pečiai vandens vėsaus
nešėjos.
Ir oras atneštas anksti pažadintos tarnaitės!
Kiek išminties ir išmonės, o moteriške, tavo rankų delnuose.
Kiekvieną sykį, kai jomis gėriuosi, suplazda karvelis baltas.
Ir tavo šventasai baltumas prijaukina gulbes!
Kai vyras mirs, nueisi paskui, mirsi tu —
Ne kūno liūdesiu,
Tik dvasios dideliu džiaugsimu!
Kalbėtis su tavim, tave, o Motina, suprasti
Tegali tas, kurs tampa kūdikiu.
Nes ką judėjimo pasauly tu gali suprasti.
Graži, rimta, skaisti šeimos kolona!
Motuše! užskleisti judėjimo šaltiniai tamsiomis, užgintom
vietom,
Kurios vadinasi Atsiskyrimo Slėniu.
Ten širdys ir pasauliai veltui ilgisi vieni antrų.
Ir visa, kas mus supa,

*Yra Atsiskyrimo laikas ir erdvė.
Blogai ieškąs neranda niekur nieko.
Gerai ieškąs čionai neranda nieko.
Tasai, kurs čia suranda, jis kitur pataiko i duris užsklęstas.
Tačiau yra šalis, kurioj vienintelė būtis yra viena
Prieš savo veidą.
Tenai ji mylisi.
Ir tuokiasi.
Ir kuriasi.
Tenai ji šlovina save.
Tą vietą į tave panašūs pavadino
Gyvenimo
Ir Amžino moteriškumo
Jungties vieta.*

KETURIASDEŠIMT METŲ.

*Kad tu išmoktumei ieškoti miesto O Jeruzale!
Tu ne dykynė akmenų, susietų kalkėm, vandeniū ir smėliū,
Ne toks, kaip žmogiškieji miestai.
Bet įščiose Tikrovės ir minčių tyloj
Vidinio aukso nebylus plevenimas.
Gyvenime manasis! aš žinau, kad šešios dienos duotos
Atskleisti tam, ką reik pažinti septintojoj,
Visokio nustebimo priešininkėj.
Nes sargo debesies plyšy, sustojusio ties Patmu,
Visuotine vieta, kuria
Gėrėjosi apstulbę Meilės akys,
Regėjau vėjo antplūdy smarkiam,
Kai suliepsnojo Sabato elipsė ir paauksino gimimą mano tylų.
Brolau! o mano kūnė! nebijok. Žinau aš kelią.
Iženkim į giliąsias Kalno ūkanas,
Kurs veržiasi ir kyla
Su kopiančiu pakeleiviu
Lig ilgo debesies, lig pat spalvos pirmųkštės,
To melsvojo baltumo, aukso apreiskimo.
Už mūsų pateka aušra!
Viršuj kaktos manosios kyla Saulė
Ir bėga į sritis už mūsų užnugario.
Saulėleidis toli prieš mus!
Dabar gilus, kraupus, gražus dūzgimas
Šio krašto išmintingų bičių
Tau aiškina (sunkiais ir drebančiais
tamsaus medaus skiemenimis)
Nuskendusiujų knygų užmirštąją kalbą.*

KANTRYBĖ PRIEŠVEDYBINĖJE IR VEDYBINĖJE MEILĖJE

ALFONSAS GRAUSLYS

Žinomas prancūzų skulptorius A. Rodin savo kūrinyje „Fugit amor — Meilė dingsta“ vaizduoja vyrą ir moterį, stovinčius greta, bet juodviejų žvilgsniai nukreipti į skirtingas tolimas. Junti, kad juose jau žuvo tai, kas jų širdis ir dvasias rišo: erotinė meilė užgeso ir dar vakarykščiai, regis, taip artimi, šiandien jie pasijuto vienas kitam taip tolimi ir svetimi... Liūdna, bet tai tiesa, kad ir meilė, net stipriausioji, ilgai tverusioji, ilgai nuvysta. Ją nuvytina laikas (kuris viską marina), apsipratimas, vienas kito ydų ir netobulybių vis aiškesnis matymas, įvairūs būdo neatitikimai, nesusiderinimai ir t. t. Kaip viskas iš tolo atrodo gražiau, nes tolumos miglotumas paslepia trūkumus ir padilgina daug ką gražinančią vaizduotę, taip ir, prie ko nors per arti priartėjus, net ir tikras grožis nublunka. Tad posakyje, kad „moterystė yra meilės kapas“ yra tiesos ta prasme, kad šitą kapą patys vedusieji savo rankomis išsikasa ir tai greičiau negu normaliai tai galėtų padaryti patys gyvenimas. Tą posakį patvirtina gyvenimo stebėjimas.

Atidžiau stebint ypač daugiau metų gyvenančių vedusiųjų gyvenimą, labai dažnai negalima nepamatyti tam tikrų savitarpės meilės nykimo ženklų. N kartą apsilankius kad ir pas žmonių įsitikinimu geriausiai sugyvenančias šeimas, pajunti, kad kažkoks

įtempimas tvankina šeimos atmosferą, kad kažkas, tartum nepatepti ratai, girgžda. Tai pajunta tretysis jau iš to truputį pakelto, nekantraus tono, kuriuo vyras ar žmona kreipiasi vienas į antrą. To tono pakilimo ir jo lydinčio nekantrumo ne kartą būna taip nedaug, kad tik labai patyrusi ausis jį tesuseka — o tačiau jis yra. Tai tonas, kuris svečiams ir apskritai tretiesiems nevertojamas; tai „prekė“ ne eksportui, tik vidaus rinkai. Neviena vedusiųjų pora, kad ir gyvendama čia minimame įtempime, bandys šią vaizduojamą to įtempimo apraišką paneigti, bet dviejų žmonių byloje tik nesuinteresuotieji tretieji tegali nujaušti tiesą. Visada savo tarpe pakeltu tonu kalbėdami, jie nesijaučia taip darą, nes gėstanti meilė gesina ir bukina taip pat ir klausos jautrumą.

Tarp tokių gėstančios meilės šeimoje ženklų galime suminėti ir tuos atvejus, kai kur nors svečiuose kurios nors visų laikomos gražuole žmonos „savininkas“ kabinėjasi ir neslėpdamas žavisi kad ir neįdomia kita moterimi. Jau pats nesiskaitymas su tuo, kaip į tai žmona reaguos ir ką ji pajus, pakankamai rodo švelnumo stoką, taigi meilės silpnėjimą ar jos nykimą.

Tokie ir panašūs žūstančios ar žuvusios meilės požymiai kelia reikalą jai pakaitalų ieškoti, kad šeima neiširtų, kad galimai mažiau jie vienas kitą kankintų. Tokiu pakaita-

lu tegali būti artimo meilė ar žmoniškumas, kurie, gyvenimiškai kalbant, reiškiasi vienas kitam rodoma kantrybe. Šį pakaitalą rodo ir pats gyvenimas: jei šiandien iširsta mažiau šeimų, negu galėtų iširti, tai faktiškai jos laikosi abiejų ar dažniausiai vienos kurios pusės kartais heroiška kantrybe.

Žinoma, čia svarstant kantrybės ir meilės (priešvedybinės ar vedybinės) santykį, ryšį ir giminingumą, galima būtų klausimą įvairiai statyti, būtent, kas yra šiuo atžvilgiu kantrybė, ar ji tik žuvusios meilės pakaitalas, ar ji taip pat ir tebesančios meilės nuolatinė palydovė ir gal net jos išraiška, o gal pagaliau tai cementas, be kurio nei priešvedybinė, nei vedybinė meilė, nei iš viso šeima negalėtų išsilaikyti? Tuos visus galimus klausimus čia trumpai paliešime.

KANTRYBĖ PRIEŠVEDYBINĖJE MEILĖJE

Pati nepaneigiamoji gyvenimiška tiesa teigia, kad meilėje reikia kantrybės. „Net ir nuoširdžiai besimylintieji, vienas kitam suteikia daug skausmo“ (R. Rolland). Taip, meilė yra tragiška ir tai ta prasme, kad ji kančios antspaudu pažymėta. Kuo meilė didesnė, tuo neišvengiamai ir kančia didesnė, tuo labiau reikia ir kantrybės tą kančią pakelti, kad meilės palaimos ne-

prarastų. Kur nėra niekada jokios kančios, ten ir meilės nėra.

Tačiau reikia visgi pastebėti, kad mylėti prieš moterystę yra lengviau negu moterystėje, nes dar šviežios meilės jausmo sužadinta ir įkvėpta vaizduotė mylimąją pusę idealizuoja ir gražina. Čia pasitarnauja ir tam tikras drauge negyvenant atstumas, kuris besimylintiems neduoda pilnai ir blaiviai vienas kito trūkumus pažinti. Atrodo, kad besimylintieji iš viso negali vienas kito pažinti, nes jie žiūri vienas į kitą subjektyviomis meilės apsvaigintom akim. Ar tokia priešvedybinė meilė buvo tikra, ar įsivaizduota, parodys tik būsimas bendras gyvenimas moterystėje. Apsigyvenimas drauge, tasai meilės egzaminas, parodys meilės tikrumą ar netikrumą. Tikroji gi meilė bus ta, kuri pakels mylimąją pusę tokią, kokia ji yra, o ne tokią, kokią įsivaizdavo. Autentiška meilė paaiškės, kai besimylintieji pamatys vienas kito ydas ir, nežiūrint tų ydų, bus pasiryžę kantriai jas pakęsti ir drauge vienas kitą ugdyti, kad, tąsias ydas pašalinę, juodu abu priartėtų prie to jų vienas apie kitą išsvajoto idealo, kurį nešiojo savo širdyse. Tada besimylintieji pradės suprasti, kad meilė nėra neatmainoma, mums duota, kurią, pastatę ant piedestalo, galėtume saugiai džiaugtis. Jie supras, kad meilė yra uždavinys, kurį reikia abiem įvykdyti. Tai statula, kurią abu labai atsargiai (nes medžiaga labai trapi), o tačiau pastoviai turės visą gyvenimą kalti, tobulinti, brandinti. Jie supras ir tai, kad meilė bręsta, žmonėms bręstant, ir kad todėl jaunų žmonių meilė dar tolima subrendimui. Iš čia pradeda aiškėti kantrybės vaidmuo meilėje,

nes, kaip meno kūriniai yra didelio, ilgo ir išstvermingo darbo — kantrybės vaisiai, taip ir meniškiausias gyvenimo kūrinys — meilė.

Jei čia kalbama apie ilgą, išstvermingą darbą, kuris reikalingas meilės meniniam kūriniiui sukurti, tai turime galvoje tą tiesą, kad meilę neilgai išlaikome, jei visų galimų aukų jai išlaikyti abipusiai kasdien nedarome. Tos aukos neįmanomos be kasdienių kantrybės pasireiškimų, kuriais tramdomas savas egoizmas ir kuriais skaitomasi su kitu. Dvasinė vienybė, tasai meilės pagrindas, įsigyjama tik abipusėm nuolaidom, susivaldymais, taigi kantrybe. Čia ypač pabrėžiu, kad reikia abipusių nuolaidų, nes tik dvi pusės, o ne dvi visumos gali virsti vienu, ir kad meilės ugnis minta aukomis.

Iš čia pareikštų minčių pakankamai aiškėja, kad meilę turi nuolat lydėti kantrybė, kuri tą meilę išlaiko, prailgina, konservuoja ir net ją ugdo. Ir laimingiausioje meilėje bus tokių kančios momentų, kuriais, jei neišterps besistengianti kitą pusę suprasti kantrybė, jei kančia prasiverš priekaištais ir kaltinimais, taigi nekantrumu, tada vis daugiau karčių nuosėdų nusės širdžių dugnan ir ilgainiui taip dar neseniai saldus meilės vynas pasidarys kartus.

Siekiant dvasių vienybės meilėje, nekartą viena pusė pasijunta kitos pavergiamą ir jos abi pradeda kovoti už savo nepriklausomybę. Čia ir pasireiškia vienas iš tų bruožų tap vadinamos meilės kovos, kuri tveria visą meilės gyvenimo laiką. Tai kova už susiderinimą ir vienybę, bet drauge ir už savarankiškumą. Tad ir šiuo atžvilgiu meilė yra tragiška ir todėl palanki dirva įvairiems psichiniams įtempi-

mams bei visokiems nekantrumams. Kantraus atsargumo, delsimo, laukimo ir budėjimo čia nuolat reikia.

Visgi tam tikrą nekantrumo kiekį meilėje tenka ramiai priimti, nes, kaip viskas turi savo neišvengiamą šešėlį, taip ir meilę lydi tokie nekantrumo šešėliai, dėl kurių besimylintieji nėra kalti. Čia turime galvoje kad ir tą faktą, jog žmonės nuo meilės pavargsta. Teisingiau sakant, jie pavargsta nuo tos skirtingos meilės įtampos, kuria jie gyvena. Retai kada toji įtampa pas abi puses būna lygi. Dažniau pasitaiko, kad vienos pusės meilei didėjant, kitoje pusėje meilė silpnėja. Jei jau apskritai meilėje dvasia labai veikliai reiškiasi, tai dėl tų įtampos skirtingumų ji dar labiau suaktyvėja, retai kada užsimiršimą ir poilsį rasdama ir todėl pavargdama. O juk kaip gamtoje susirinkę debesys pradeda žaibuoti ir griauti, taip ir psichiniam gyvenime, mūsų valiai visai nedalyvaujant, mūsų dvasia kai kada darosi palanki kad ir lengvam nekantrumui. Tai žinant ir su tuo skaitantis, mažiau bus pavojų dėl kai kurių nekantrumų vienas kitą kaltinti.

Dalį lengvų nekantrumų reikia ramiai meilėje pakelti, atsimenant ir tai, kad meilės ilgesyje, laukime, tartum vystyklusose kūdikis yra įvystytas nekantrumas. Jei to nekantrumo nei kiek nepasireikštų, tada net galima būtų abejoti, ar meilė tikra. Todėl ir šiuo atžvilgiu reikia su saikingu nekantrumu sutikt, nes jis prie meilės priklauso. Bet iš antros pusės, reikia žinoti ir tai, kad kantriam laukime glūdi mylimo asmens branginimas.

Čia dar reikia paminėti, kad mylintis vyras turi sutikti ir

(nukelta i 97 psl.)

G IMĖS 1923 m. liepos 13 d. Kaune, Algirdas Kurauskas meną studijavo Kauno Dailės Mokykloje 1940-1941 m. Po keturių metų studijų Ecole des Arts et Metiers Freiburge (Vokietijoje), Įsigijęs grafikos diplomą ir pelnęs Prancūzijos valstybinę stipendiją, dailės srityje tobulinosi Ecole Nationale des Beaux Arts Paryžiuje. Persikėlęs Amerikon, pritaikomąjį meną studijavo Illinois Technologijos Institute Čikagoje.

Savo pirmąją darbų parodą A. Kurauskas buvo suruošęs jau 1951 m. Freiburge. Taip pat dalyvavo įvairiose grupinėse parodose: nepriklausomųjų dailininkų Paryžiuje (1951), lietuvių grafikų Rochesteryje (1953) ir Niujorke (1953), religinio meno Čikagoje (1956), Ecole des Arts et Metiers alumnų Čikagoje (1956), metinėse Artists Guild (1960, 1961, 1961), litografijos bei tipografijos, pagaliau lietuvių dailininkų grupinėje parodoje Čikagoje (1962).

Ši metinėje Koip. Gintaro suruoštoje individualinėje parodoje Čiurlionio galerijoje (I. 25 – II. 2) dail. A. Kurauskas išstatė 54 įvairios technikos kūrinių: raižinio, temperos, akvarelės, aliejaus ir kt. Jo parodą spaudoje vertinęs K. Bradūnas taip apibūdino dailininko stipriausią sritį: "... jo grafikos šakota tematika ir didžiai įvairi faktūra liudija, kad dailininkas čia yra savo žemėje, čia leidžiasi į nuotykingus eksperimentus, čia yra ir geriausi tų eksperimentų rezultatai. Pro daugelį lino, medžio ar popieriaus raižinių, pro litografiją ar tušo piešinius negalima parodoje greitosiomis praeiti. Vieni jų patraukia gaivališka brūkšnio, baltos ar juodos dėmės jėga, kiti kruopščiu, tiesiog duererišku linijos išieškojimu, kiti vėl kompozicijos tokiu tikru surakinimu. Sakysim, kad ir medžio raižinys Sv. Sebastijonas. Kokia strėlių – centran zvimbiančių linijų – dinamika ir koks elektrinis kančios virpėjimas trumpų, baltų brūkšnių spiečiuje" (žr. "Draugas", 1964, vasario 1 d., II dalis, 44 psl.).

Teigiamąsias dail. A. Kurausko grafikos savybes apibrėžė vėliau ir dail. Vida Krištolaitytė: "Kurauskas yra geras ir grynojo meno atstovas, sprendžiant iš jo grafikos darbų. Tuose grafikos darbuose matyti, kad Kurauskas turi jautrų meninį skonį, kad jo darbai turi mistikos, rimtos nuotaikos, žmogaus tragedijos supratimą, jie yra techniškai stipriai ir subtiliai atlikti" (žr. "Dirva", 1964, vasario 7 d., 5 psl.).

Apie tąsias A. Kurausko kūrybos savybes vaizdžiai byloja ir šiame žurnalo numeryje talpinami dailininko darbai (73, 79, 95, 96, 101 psl.).

Redaktorius

DAILININKAS
ALGIRDAS
KURAUSKAS

SV. SEBASTIJONAS
medžio raižinys

MOTYVAS, tušas

VĒLINĒS, tušas

TAI NE MEILĖ, jei myli kitą tik todėl, kad jis tobulas. Priešingai, tu turi visada matyti, kad jam tobulybės trūksta; kentėti, matant jį dar netobulą; norėti, kad jis tobulintųsi; visiškai jam atsiduoti, kad jį patobulintumei,

Michel Quoist

KANTRYBĖ ... (iš 93 psl.)

su tam tikrais mylimos moters nervu įtempimais, kuriais pati gamta reguliariai moters organizmą ir psichiką aplanko ir dėl kurių ji visai nekalta. Jei ji tada nekantrauja ir būna kitokia, tai nekantrauja ne ji, bet pati gamta joje.

O tačiau, reikia ir apsimoka kovoti už meilę, ją abipusiai ugdyti savyje ir vienas kitame, nežiūrint visų galimų aukų, įtampų ir nekantrumų, nes meilė pažadina širdį, ją pražydina įvairiais žmoniškumo jausmais. Nekartą juk patiriame: kas nemyli vieno žmogaus, tas ir visiems kitems pasidaro neįautrus. Kas nemyli nieko, tas tik myli save. Meilė yra absoliučiai žmonių daugumai Dievo skirtas kelias, kuris veda į meilės bendruomenę — šeimą. Tai kelias, kuris daugelį veda ir į Didžiąją Meilę, niekada nenutrūksiančią...

KANTRYBĖ VEDYBINĖJE MEILĖJE

Vedybiniame gyvenime dar labiau reikia kantrybės, nes, gyvenant drauge, įtempimų ir susidūrimų galimybės daugėja. Juo žmogus arčiau mūsų, tuo labiau juntame jo netobulybes — o kur žmogus arčiau kito žmogaus, jei ne moterystėje?! Jei ir tolimesnieji nekartą užkliūna mums, tai ką bekalbėti apie šeimos fizinį ir psichinį erdvės ankštumą,

kurioje nebudint ir nekantrumui pasiduodant, tiek yra progų ir dėl menkniekiu susipykti ir susibarti! Tiesa, nekartą vedusieji dėl tų susidūrimų kaltina kitą pusę, bet kuris yra kaltesnis, kuris yra kryžius, o kuris kryžiuojamasis, nevisada ir bešališkiausias tretysis galėtų išspręsti. Tie nekantrumo prasiveržimai nekartą tai pusei, kuri mažiau kalta ar visai nekalta ir kuri labiau myli ar mylėjo, virsta tikru žiaurumu, nes labiau mylinčioji pusė yra labiau beginklė, nes meilė ją nuginklavo. Tokia mylinčioji ir todėl kantresnė vedybinės meilės dalyvė virsta kankine.

Kalbant apie ypatingas moterystėje gyvenančių susidūrimų priežastis, reikia paminėti ir tą vienodai nuobodų, neišvengiamą nuolatinį vedusiųjų buvimą vienas šalia kito, kai tuo tarpu pasitaiko valandų, dienų ar savaitių, kai žmogus yra tokiame stovyje, kad, vienas tebūdamas, vos gali save pakelti. Ypač jei vedusiųjų tarpe meilė jau yra atvėsusi, žmogus, prisiverstinai šalia kito žmogaus būdamas, gali virsti kalėjimu vienas kitam. Kalinių gi nervai visada įtempti, jie visada susierzina. Jei į tokį, kad ir tylaus įtempimo tarpą nelauktai apsilanko pašalinis tretysis, jis, anot vieno vokiečių rašytojo, pasijunta tartum įžengęs į užminuotą lauką. Tačiau nekartą tokio trečiojo pasirody-

mas džiaugsmingai abiejų išgyvenamas, nes jis bent laikinai išblaško, tą sunkią įtampą ir iš jos išlaisvina. Kai meilėje vienas kito varžymas suderinamas ir net džiaugsmingai išgyvenamas, tai, meilei atvėsus ar žuvus, vieno žmogaus šalia kito nuolatinis buvimas virsta grėsme abipusei laisvei, dėl kurios žmogus visur ir visada kovoja. Kovoje už tokią laisvę, negalima tačiau pamiršti, kad moterystė yra ryšys, per kurį surišame savo likimą su kito žmogaus likimu, taigi bent dalinai abipusiai laisvės vienas kito naudai atsisakome. Jau pačia meile net prieš moterystę esame įtraukiami į kito žmogaus gyvenimo sūkurį ir todėl pradedame gyventi dvigubu gyvenimu, t. y. — savo ir mylimo asmens rūpesčiais ir džiaugsmiais. Tiesa, tokia priklausomybė, ypač moterystėje, nekartą gali virsti kančia, bet neturėtume pamiršti ir to, kad visiškai ir pilna laisvė brangiai ir skausmingai apmokama. Tos laisvės kaina — tai nekartą pilna vienatvė, izoliavimasis iš gyvenimo arba paankstinta, kad ir fiziškai nemirus, mirtis.

Jei, anot religiniai dvasinio gyvenimo žinovo C. Marmion, bendras gyvenimas su kitais vienuolyne yra "atgailų atgaila", tuo labiau bendras gyvenimas moterystėje nevienai porai gali virsti kančia, jei ji neturės kantrybės. Čia pavartotas posakis "tuo labiau" nori

TIKRA TAIKA tik nuolatinėm nepailstamom pastangom

atsiekiami ir diena iš dienos naujai laimima.

Heinrich Hesse

pasakyti, kad, jei ir vienuolyuose, kur įpareigojama ypatingai rūpintis savęs tobulinimu, kur visokiom priemonėm charakterio egoistiniai aštrumai ir kampuotumai šlifuojami, o tačiau bendras gyvenimas yra atgaila, tai ką bekalbėti apie tokių dviejų žmonių sugyvenimo sunkenybes, kurie apie savęs tobulinimą nei galvoti negalvoja!

Kalbant čia apie kantrybę vedybose, negalima nepaminti dar ir to, kad, kaip beveik nėra pasaulyje dviejų neatskiriama panašių veidų, taip dar labiau nerasime tokių dviejų žmonių dvasios pasaulių, kurie būtų tobulai giminingi. Kol dar stiprus bendras erotinis apsvaigimas vedusiųjų akis yra nukreipęs į vieną bendrą gamtos stumiamą uždavinį ir tikslą, tol abiejų skirtingumai mažiau pastebimi. Erotikai bent kiek atslūgus, vis labiau pradeda reikštis tie skirtingumai, nekartą virstantys priešingumais ir net svetimumais. Iki šiol mažiau sąmoningi, o dabar vis sąmoningiau besireiškiantys abiejų egoizmai vis atkakliau ir garsiau pradeda ieškoti savo teisių, pamiršdami savas pareigas ir kitai pusei priklausančias teises. Prasideda naujas tarpas, kai meilė jau tegali būti įrodyta ne tais dar praeitim dvelkiančiais, tačiau jau dabar mažai įtikinančiais švelnumais, bet meilės dalininko skirtingumų ir jo reikalavimų supratimu, į juos atsižvelgimu ir kantrybe. Dabar turi prasi-

dėti nuolatinis abipusis derinimasis. Turi prasidėti dažni vienas kitam atleidimai. Ir jei jau du žmonės neįstengia susiderinti ir negali vienas kitam atleisti, tai tas rodo, kad jų meilė pavojingai, o gal jau ir mirtinai susirgo.

Iškeldami čia šitas ir panašias dviejų žmonių sugyvenimo galimas, kasdien jų kantrybę bandančias sunkenybes, nemanome čia atgrasinti nuo moterystės. Nors yra teisinga, kad iš visų nelaimės pavidalų nelaiminga moterystė yra nelaimingiausia, tačiau, kaip ten bebūtų, gerai suprasta ir panaudota pakenčiamo nelaimingumo moterystė yra geriausia ir gyvenimiškiausia tobulinimosi mokykla. Nėra kitos priemonės, kuri padėtų labiau apvaldyti egoizmą, kaip dviejų žmonių gyvenimas šeimos bendruomenėje. Kad ir kažin koks egoistas bebūtų, tačiau negali, kol gyvena drauge, daugiau ar mažiau nesisikaityti su kitu. Besiskaitant su kitu, prisimenant jį bent truputį ugdoma artimo meilė. Iš antros pusės, nėra didesnio pavojaus virsti beširdžiu, kaip neturint jokios pareigos kitu rūpintis, taigi viengungystėje. Viengungystė neretai yra savimeilė ir savęs adoravimas. Moterystė taip pat ugdo nuolankumą, nes pratina vienas kitam nusileisti, nes vienas kitam ydas prikiša ir jas atvirai išdėsto. Viengungiai labai dažnai būna išdidesni, sunkiau pamokomi ir įspėjami, nes nėra prie

to pripratę. Be to, moterystė, nors nepriklausydama prie tobulybės luomo (asketine kalba tariant), reikalauja labai daug tobulybės jos darnumui. Tad nenuostabu, kad tokia rašytoja kaip Pearl Buck viena iš savo romanų prieina išvados, kad moterystė savo giliais išgyvenimais taip praturtina žmogų, kad net yra geriau nelaimingai vesti, negu visai nevesti. Panašiai mano ir kitas labai subtilus rašytojas J. Orabuena, tvirtindamas, kad jis visada buvo įsitikinęs, kad vedybos ir mirtis jį yra daugiau gyvenimo pamokios, kaip bet kuris kitas mokslas žemėje.

* * *

Šias mintis dėstantis anaip tol nemanoma, kad čia minimos sunkenybės lygiame laipsnyje sunkina visas šeimas. Yra juk šeimų, kurios, nors nebūdamos tikra prasme laimingos, tačiau iš gyvenimo per daug nereikalaujamos, savo geru charakteriu ar vienos pusės neišsėmiama kantrybe remdamosi, perdidelių sunkenybių sugyventi neturi. Bet nemažas besiskiriančiųjų skaičius visgi rodo, kad čia minimų ir neminimų sunkenybių šeimose yra. Štai kodėl kantrybės klausimas šeimoje yra svarbus. Tą svarbą suprasdami, dar vienam straipsnyje svarstysime tai, kaip reikia kantrybę ugdyti šeimoje ir kas daryti, kad joje būtų mažiau kančios.

DR. ALBINAS LIAUGMINAS

KIEK UOŠVIAI KALTI, KAD JAUNAVEDŽIAI NESUGYVENA

PSICHOLOGINIS
ŽVILGSNIS
Į UOŠVIŲ IR
JAUNAVEDŽIŲ
SANTYKIUS

Kas nežino ar negirdėjo bėdų, kylančių iš santykių su uošviais? Beveik kiekvienam lietuviui yra gyvas atmintyje Žemaitės sukurtasis "Marčios" likimas. Čia ne rašytojos sugalvota fikcija, o gryna tikrovė, sukondensuota apysakos rémuose.

GĖRIS IŠ SUGYVENIMO

Šiame naujajame Vakarų pusrutulio pasaulyje tėvai jaunajai kartai esti tiesiog neišvengiama našta, rūpestis. Net brošiūros yra leidžiamos tokiais užvardymais kaip "kas daryti, kai tėvai pasensta?" ir pan. Skaudu juk girdėti tokius jaunosios kartos "rūpesčius". Bet tokia jau šių dienų tikrovė, kuri nebuvo svetima ir mūsų tėvynėje.

Todėl verta pasirausti po šios skaudžios negerovės psichologinius pagrindus ir pažiūrėti, kurioj pusėj yra daugiau kaltės ir kas daryti, norint šio blogio išvengti. Juk sunormavimas santykių tarp šių artimos giminystės ryšiais susijusių kartų būtų lygiai naudingas abiem pusėm: besenstą tėveliai galėtų bent amžiaus gale patirti iš savo vaikų moralinį – dvasinį pasitenkinimą ir kartu turėtų materialinę, sunkiai užpelnytą globą; o vaikai, savo ruožtu, galėtų pasinaudoti daugely atvejų senosios kartos patirtimi.

O ką bekalbėti apie vaikučius: šiems senelio žodis yra dažnai svaresnis ir svarbesnis

negu tėvų, nes senelio ar senelės elgsena yra nuosaiki, nusi-stovėjusi ir nedviprasmiškai nuoširdi jų atžvilgiu. Tėvai kartais per daug myli vaikus, norėdami, kad jie tik jiems vienems priklausytų ir tarnautų, o kartais vienus jų atstumia kitų sąskaiton. Kartais iš jų laukia tik įrankio savo garbei bei puolusiam prestižui pakelti ir pan. Šiais visais atvejais seneliai, jeigu juos kas laikytų bent po tuo pačiu stogu, galėtų daug padėti.

Vienas N. W. Universiteto profesorius psichiatras savo viešoj paskaitoj yra pasakęs: "Kaip jūs norite turėti emoci-niai sveiką priaugančiąją kar-tą, jei nebėra, kas ją prižiūri ir auklėja: abu tėvai visą die-ną dirba, o seneliai uždaryti prieglaudose". Kad žmogus išaugtų visais atžvilgiais nor-malus, jis turi bent vaikystėje atsiremti į dvi generacijas taip, kaip būdavo mūsų tėvy-nėje. Ir jaunas gležnas medelis yra paprastai sutvirtina-mas, pririšant jį prie dviejų baslių.

UOŠVĖS IR MARČIOS

Žvelgiant į uošvių ir jauna-vedžių santykius, visų pirma metasi į akis šis faktas: marčios rečiau turi bėdos su uoš-viais negu su uošvėmis, o žen-tai – atbulai. Jei pasiklausai žmonių kalbų, matai kaltę tai vienu, tai kitų pusėje, o kar-tais ir abiejose.

Išigilinus į šių neigiamų san-tykių vidinę bei psichologinę

motyvaciją, pati blogybės sėkla randama kažkur giliai užkasta vienu ir kitu sielos gėlmėse, kur ji išdygo ir įsikėrėjo per eilę ankstyvesnių metų. Mat, uošvė nepakenčia marčios todėl, kad ši atėmė jai sūnų, kad ji "nemoka" taip sūneliu rūpintis, kaip kadaise mamytė. Marti "nemoka" nei taip gardžiai brangiam sūneliui valgyt išvirt, nei taip minkštai lovelę paklot, nei ji bet kur deramai užjauti. Todėl, savaime aišku, "ideali" motina, kaip ji manosi esanti, turi iš arčiau prižiūrėti marčios veiksmus, o kur tik ši neįtinka sūneliui, imtis pati šio darbo.

Tatai, aišku, erzina marčią. Ji nustoja bet kurios iniciatyvos ir iš tikrųjų pradeda net prieš savo norą blogai tvarkytis. Tada uošvei atsiranda jau ir objektyvūs priekaištai marčiai, kurios atsiradusias neigiamas puses ir sūnus pamato. Kas tada jam belieka? Tik šlietis vėl prie mamytės, kuri daugiau žino ir viską švariau ir geriau padaro. O tarp marčios ir uošvės kyla tada žiauri, bet kol kas tyli, gilumoj užslėpta neapykanta, kuri pagaliau išsiveržia išorėn ir neretai suardo jaunųjų sukurtą šeimą židinį.

Tegul skaitytojas nesusedaro įspūdį, kad visos motinos taip kišasi į jaunųjų gyvenimą: dauguma jų lieka savo vietoje ir teigiamai prisideda prie savo vaikų šeimos židinio kūrimo bei jo stiprinimo ir palaikymo. Bet kadangi šiame straipsnyje nagrinėsime tik **nesugyvenančių** šeimų atvejį ir tiek, kiek jis nuo uošvių, o kartais ir nuo kitų artimųjų giminių priklauso, todėl leisiu sau pateikti kai kurių, iš psichologinės praktikos paimtų pavyzdžių, kurie akivaizdžiau parodys šios blogybės priežastis ir kaip jų vengti.

TARP MOTINOS IR ŽMONOS

Turiu prieš akis vieną atvejį, kur motina niekam nenorėjo patikėti savo vienintelio sūnaus ir ilgai "rinkosi" marčią (griežtai atmesdama kiekvieną, su kuria sūnus tik pradėdavo draugauti), kol pagaliau neatsirado viena su geru kraičiu. Bet tada buvo pastatyta sąlyga, kad jaunieji liktų gyventi motinos erdviam bute. Čia ji laikėsi per daug arti jaunosios poros, neišleisdama jų nė valandėlei iš akių. Nė vienos kelionės, nė jokios išvykos kur į svečius jie negalėjo daryti be motinos. O kai šie norėdavo namuose kiek privačiau pasikalbėti, tai motina išsiverždavo nesibeldus net į jų miegamąjį, stalgiai surikdama: "O ką jūs čia darot? Kodėl užsidarėt?"

Taip veikė uošvė į jaunavedžius. Dabar kyla klausimas: o kaip jaunosios vyras į tatai reaguodavo? Čia užteks paminėti tik faktą, kad net povestuvinė šios porėlės kelionė turėjo būti nutraukta, nes jaunasis pradėjo rūpintis savo mama: ką ji dabar daranti, ar jai nenuobodu vienai namuose ir t. t. Grįžo ir vėliau jau jokių išvykų be mamytės nebedarė, kol, aišku, po metų nepersiskyrė, nes žmona pastatė sąlygą išskelti iš uošvės buto.

Iš šio pavyzdžio susidaro toks vaizdas. (1) Motina, negaudama užtenkamai emocinės šilumos iš savo vyro, visus savo jausminius išteklius buvo palaipsniui perkėlus į sūnų; o kad ir šis nuo jos nenusigrežtų, laikė jį kuo arčiausiai prie savęs pririšus. (2) Pačiam sūnui, būnant nuo pat vaikystės tokioj griežtoj mamytės įtakoj, buvo sutrukdytas savitumo ugdymasis. Toksai asmuo turi savo jausmų tėkmę nukreiptą tik viena, iš

mažens nustatyta, kryptimi ir paprastai būna blogas partneris vedybiniame gyvenime, kur reikalinga daugiau duoti negu gauti, dalinai savęs atsisakant, kad padarytų kitą laimingą, o per jo laimę ir pats ją patirtų. (3) Čia ir žmona yra dalinai kalta: ji nesuprato tų psichologinių veiksmų, kurių įtakoje dabar buvo atsidūręs jos vyras. Iš jo reikėjo mažiau reikalauti, o daugiau padėti jam išspręsti jo psichologinę ir moralinę problemą. Pirmiausiai jis, kaip doras sūnus, negali ir neturi pamiršti dėl vedybų savo šeimos artimųjų, ypač motinos, kuri jį ir auklėjo, ir lepino, ir prie savęs pririšus laikė. Sūnus toj situacijoj buvo ir **laimingas** ir **nelaimingas** kartu. Gal būt, dėl to tik jis ir vedė, kad galėtų pagaliau atsipalaiduoti iš tokių emocinių pančių. Bet šiandien jam pasidarė vienam persunku išbalansuoti savo santykius tarp dviejų artimiausių asmenų: motinos ir žmonos; tuo labiau, kad abi pusės reikalavo iš viena kitos besąlyginės "kapituliacijos".

KAD SŪNUS TAPTU VYRU

Klausimas dabar kyla, ar yra koks galimas kelias jaunamartei pakreipti kaip nors tą situaciją normalia šeimos labo kryptimi. Pirmiausiai ji turi suprasti, kad vyras, kurs augo tokiose sąlygose, nėra pilnai subrendęs asmuo. (Amžius čia nesvarbu — kuo jis vyresnis, tuo mažiau vilties jį perauklėti.) Kaip toks jis yra reikalingas nuolatinės šiltos globos po griežta priežiūra, kaip kad buvo pas mamytę; o prie tokio režimo jis jau buvo pripratintas. Čia jam nieko naujo nebus. Dabar, kad jis išmoktų suderinti savyje tas dvi roles — sūnaus ir vyro — reikia padėti jam ne žo-

A. Kurauskas

ŠKICAS, tušas

džiais, o veiksmams padaryti atranką tarp jausmų, kurie pridera motinai ir kurie — žmonai. Todėl žmona, užuot reikalavus atskirti uošvę Kinų Siena, turi gerbti ją, lankyti ją reguliariai viena arba su vyru kartu, parodant ir savo vyrui, ir jo motinai, kad nuo dabar jau ji su savo vyru sudaro vieną neskaidomą sąjungą su viena bendra ir tikrai nuoširdžia elgsena pačios motinos atžvilgiu. Iš tikrųjų, juk kiekvienai motinai būtų skaudu ir neteisėta su sūnaus vedybomis netekti jo kaip globėjo ir paguodos senatvėje. Tatai marti turi suprasti, nes ir ji pati netrukus taps motina ir turės ateity tuos pačius rūpescius.

PSICHOLOGINIŲ JĖGŲ TRIKAMPIS

Šio psichologinių jėgų trikampio — vyro, žmonos ir uošvių — sąranga gali būti ir daug komplikuočiau, reikalaujanti specialisto pagalbos. Šiais atvejais reikia neatidėliojant kreiptis į psichologą arba į psichiatrą, kuris greit nustatys, ar kuris iš liečiamųjų asmenų yra reikalingas ilgesnio psichoterapeutinio gydymo, ar pagaliau susidariusioji situacija gali būti pašalinta, tik pakeičiant vieno kurio nors jų taktiką.

Štai, pavyzdžiui, Čikagos Medicinos M-los profesorius, psichiatras R. Dreikurs, pasakoja savo knygoje „The Chal-

lenge of Marriage“, kaip jis per keletą pasikalbėjimų išgelbėjo vieną šeimą nuo sugriuvimo. Ponia R. atėjo pas jį patarimo. Buvo neseniai ištekėjusi ir turėjo vargo su vyro seserim, su kuria jis prieš vedybas ilgą laiką gyveno, nuo kurios buvo priklausomas ir kuri net buvo jam atėmusi bet kokią progą draugauti su kitomis moterimis. Tokiu būdu jis vedė jau nebejaunas. Kaip tik apsidė, sešuo dažnai jį kviesdavo ją aplankyti. Jei jis eidavo, žmona pykdavo, o jei jai pasisekdavo ji kaip nors atkalbėti bei sutrukdyti jų pasimatymus, tada ji pasidarydavo ir vyro, ir svainės priešas. Kilo nuolatiniai ginčai. Kas daryt?

Gyvenantiems išeivijoje lietuviško jaunimo ateities klausimas kelia didelių susirūpinimų, kuriais mes dabar labai sielojamės.

Kai gyvenome savo mieloj tėvynėj Lietuvoj, tėvams buvo vienas rūpestis — suteikti galimybę augantiems vaikams pasiruošti gyvenimui. Anuomet negrėsė pavojai nutausti ir užmiršti gimtąją kalbą. Tautinės idėjos lydėjo jaunuolio kiekvieną žingsnį: šeimoje, aplinkoje ir mokykloje. Be to, vaikas, žaisdamas gimtuose laukuose, nejučiomis su jais lyg suaugdavo. Gimtoji kalba vaiką lydėjo mokyklon; su ja jis nesiskyrė, išėjęs iš mokyklos suolo.

SVETIMOS APLINKOS ĮTAKA

Tačiau visai kitose sąlygose ir aplinkybėse bręsta vaikai išeivijoje. Daugeliui jų teko gimtąjį kraštą apleisti kūdi-

kystėje, kiti gi pirmą kartą pasaulį išvydo svetimame krašte. Tokie iš pirmų dienų susiduria su svetimą aplinką, svetimą mokyklą, svetimą spaudą, kas mokykliniam jaunimui daro žymios įtakos, kuri juo toliau, juo daugiau pasireiškia, tolindama nuo visa to, kas yra lietuviška. Vaikai, lankydami svetimą mokyklą, bendrauja su to paties amžiaus svetimą kalba kalbančiais vaikais. Taigi, svetimą kalbą, svetimą papročiai braute braunasi į juos. O kadangi tokie jaunuoliai neturi tvirtesnių saitų su gimtuosiu tėvų kraštu, žymiai lengviau ir greičiau suauga su ta aplinka, kurioj gyvena.

RŪPESTIS

Tėvai, kure nenori, kad jų vaikai nutoltų nuo lietuviško kamieno, turi tuo labai susirūpinti. Juk tokiose sąlygose gyvenant, vaikai pirmiausia turi būti tėvų auklėjami.

Svarbiausia tėvų pareiga yra išmokyti savo vaikus gražiai lietuviškai kalbėti, kad jie užaugę nesigėdintų save lietuvišiais vadinti. Bet čia, tur būt, ne vienas tuojau paklaus, kaip tai praktiškai įvykdyti?

Berods, niekas nepalieka žmoguje tiek gilaus įspūdžio, kaip vaikystės atsiminimai. Juk kartais vaikystės atsiminimai teikia žmogui stiprybės, susikaupimo, džiaugsmo, ryžto net sunkiomis gyvenimo valandomis. Dažnai gyvenimo problemos bei aktualieji klausimai tenka spręsti šeimoj įdiegtais principais ir papročiais. Žodžiu, vaikystėj patirti ir pergyventi įspūdžiai lieka gyvi, gilūs, aiškūs ir kartais jautrūs iki žilos senatvės. Tėvai neturėtų pamiršti, kad vaikui tėvynės meilę skiepyti reikia iš pat mažens.

TĖVYNĖS SĄVOKA

Bet ar vaikas, gimęs svetur, supras, jei tėvai jam kalbės

KIEK UOŠVIAL... (iš 101 psl.)

Atėjo pas psichiatrą pagalbos. O tasai vienu patarimu davė trigubą pamoką visiems trims: 1) žmonai, kad vyras neturi pamiršti savo geradarių, 2) vyrui, kad jis dabar socialiniuose santykiuose jau nebe **vienas** egzistuoja, o 3) senai seseriai, kad tie jausmai, kuriuos ji turėjo broliui, nebuvę vien broliški.

Patarimas buvo labai paprastas: kaip tik sesuo sekantį kartą pakvies brolių ją aplankyti, jis turi dieną anksčiau jai pranešti, kad ir jo žmona nori kartu ją aplankyti. Paaiškėjo, kad pirmoji šiąja psichologine pamoka pasinaudojo vyro sesuo: ji tą bendrą pasimatymą atidėjo kitam kartui ir pažadėjo dar

paskambinti, kada ji tokiam vizitui bus tinkamai pasiruošus. Bet taip to antro skambinimo jie niekad ir nebesulaukė!

Matome iš šio fakto, kad moterys neturi reikalauti iš vyrų, kad jie vieni savo problemas išspręstų, o reikia juos suprasti ir jiems taktiškai padėti. Tas pats taikoma ir vyrams sąryšy su žmonių giminėmis.

Yra dar keistesnių reiškinių: uošvių bei tėvų neigiama įtaka gali reikštis ir po jų mirties ir drumsti jaunųjų santykius arba iš viso trukdyti jiems apsivesti. Jei minėtojo vienintelio sūnaus motina būtų mirus dar prieš vedybas, jis jau po 30 metų amžiaus iš viso nebebūtų apsivedęs. Jei tatai būtų įvykę, jam nesu-

laukus 25-rių metų amžiaus, jis būtų greičiausiai vedęs žymiai už save vyresnę moterį, bet klausimas, ar tokios vedybos būtų buvusios laimingos.

Neseniai turėjau vieną porą, kuri prieš porą metų buvo persiskyrusi dėl nuolatinio nesugyvenimo bei nesuderinamo būdų skirtumo, bet po metų vėl apsivedė, nes bendri vaikai ir bendra nuosavybė vertė tatai padaryti. Tačiau sugyventi visvien ir dabar negali. Kai išigilini, pamatai, kad tie tariamieji būdų skirtumai, griauną jų vedybinį gyvenimą, slypi giliai jų psichėje ir jieji yra ten susikrovę sluoksniais nuo pat vaikystės bei paauglystės laikų. Šios šeimos tėvas (dabar 38 m.), pasirodo, buvo jauniausias sūnus ir akiai prisirišęs prie są-

apie tėvynę ir jos meilę, kurios vaikas nėra matęs? Ar nebus čia vaikui abstraktus dalykas?

Tėvynės sąvoka nėra abstraktus dalykas, nes ji apima tėvų gimtąjį kraštą, apylinkės gamtą, gimtąjį kaimą, miestą, sodybą, gyvenamąjį namą ir t. t.; žodžiu, tą vietą, kurioj tėvai praleido savo pirmąsias vaikystės ir jaunystės dienas; tuos žmones, tarp kurių augo, jų kalbą, papročius, dainas, pasakas ir visą tą aplinkumą, kurioj augo ir brendo.

Vaikai mėgsta dainas ir pasakas. Tad į vaikų vaizduotės pasaulį reikia įpinti lietuviškas dainas, pasakas ir padavimus apie Lietuvos didingą praeitį. Tokie pašnekesiai ir dainos sukelia augančio vaiko įdomumą, o per jį – ir tėvynės meilę.

Vaikų kambarius puoškim šalia kryžiaus lietuviškais paveikslais: Vytim, Lietuvos kunigaikščių, Žalgirio mūšio ir kitais, vaizduojančiais Lietuvos gražiąsias arba liūdnąsias valandas.

Be to, prie jaukiai papuošto kambario nepamirškim vaikui parodyti ir tos tyros tėviškos meilės, šeimos šilumos, kuri jį visą gyvenimą saistys su savo namais, su savo šeima, su savo artimaisiais. Taip pat nereikia pamiršti vaikų piešinių ir kitų darbėlių, kurie palielia pėdsakus vaiko sieloje. Tėpiešia jie tarp žaliuojančių medžių Gedimino pilį su plėvėsuojančia trispalve vėliava, šniokščiančia jūra su Birutės kalnu, skrendančius per Atlanto vandenyną didvyrius Darių ir Girėną. Mergaitės lai piešia vaidilutę, kuri kurstė šventąją ugnį ir buvo nekalta, gera, skaiti, pasipuošusi žaliomis rūtomis.

TALKA

Tėvams talkon gali ateiti vaikų laikraštėlis „Eglutė“, lengvo turinio lietuviškos pasakos, eilėraščiai ir vaikams skiriamos knygelės. Labai svarbu, kad svetur augetis jaunimas pamėgtų skaityti lietuvišką spaudą. Žinoma, motinai arba tėvui po fizinio darbo

yra nelengva dar imtis mokytojo pareigų, tačiau jie tur įsijausti, kad tokia jų pareiga.

Daug kartų esu girdėjęs iš senųjų ateivų nusiskundimų. Girdi, tai kas, kad turiu vaikų, bet jie nekalba su manim lietuviškai ir nelanko lietuviškų parengimų. O kai su jų vaikais pakalbi, tai jie sako: „Mes nekalti, jei tėvai mus nemokė lietuviškai. Ko mes ten eisim į tuos lietuviškus parengimus, jei nieko nesuprantam“. Tai kas čia kaltas?

Tik tie tėvai sugebės savo vaikus prie savęs išlaikyti, kurie neleis jiems nutolti nuo savo gimtosios kalbos, kurie, neatsižvelgdami sąlygų sunkumo, ras laiko vaikus pamokyti lietuvių kalbos, Lietuvos istorijos, geografijos, ir savais sugebėjimais prieis prie vaikų, ir įdiegs jiems prisirišimą prie viso to, kas yra lietuviška. Tada tas iš mažens įdiegtas tėvynės meilės jausmo daigelis, laistomas tėvų meile, užaugs tvirtas ir atsparus visokioms aplinkos svetimybėms.

vo visus valdančios motinos. Bet kadangi šioji buvo pernelgyg „bosiška“ ir šalta su visais, ji puikiausiai sugebėjo pavergti ir tėvo, ir bebręstančio sūnaus valią, bet tuo, aišku, ir atstumdama juodu emociškai. Tada sūnus, sulaukęs vos 17 metų, išeina savanoriu į kariuomenę ir, perkeldamas suidealintą motinos paveikslą į už save vyresnę merginą, ją veda, bet su ja – kol kariuomenėj – porą metų negyvena.

O paskui, kad ir pradeda kartu gyventi, ją traktuoja labiau kaip motiną, o ne kaip žmoną.

O ši savo ruožtu laukė iš jo vyriško ir savarankaus asmens, kaip kad buvo jos tėvas, su kuriuo ji viena pati, vyrui esant kariuomenėj, virš dviejų metų gyveno. Tik tai, kai tėvas mirė (tatai buvo di-

dėlė tragedija jos gyvenime), ji galutinai apsigyveno pas savo vyrą, bet nesugyveno: skyrėsi ir vėl vedė, kol pagaliau abu pasijuto reikalingi psichologo pagalbos. Jie negali atlikti kai ko, kas visai natūralu šeimoje, ir daro daug keistų dalykų, taip pat nustebdami patys, kodėl tai įvyksta. Pavyzdžiu, šis vyras niekaip negali, kreipdamasis į žmoną, ištartį jos vardo. „Bet kodėl?“ klausia. Jam atsakau į klausimą: „Ar todėl, kad gilumoj įsivaizduojate vedęs savo motiną?“ Tada jis staiga parausta, susimąsto ir matomai pergyvena kažkokį vidinį emocijų smūgį. Nuo to laiko jis jau drįsta ją vadinti vardu ir, aplamai, jis pradeda elgtis labiau kaip vyras, kas duoda ir pačiai žmonai daugiau pasi-

tikėjimo juo. Štai tokiu būdu yra išveikdinami, iš pašamonės pašalinami nuo pat vaikystės laikų jaugę spygliai, kurie neleidžia dviem asmenims pilnai susiliesti į darnų šeimos židinį. Ir kurių patys suinteresuotieji bei nuo jų kenčiantieji negali nei jų pažinti, nei pašalinti, lygiai kaip mes patys be kito pagalbos negalime nei matyt, nei pašalinti sau krislo iš akies.

* * *

Manau, kad skaitytojui bus paaiškėję, kiek yra kalti uošviai ir klek patys jaunavedžiai dėl savo nesugyvenimo, ir kokie yra būdai vyrui ir žmonai viens kitam padėti išbristi iš susidariusios emociinės įtampos, kuri paprastai veda prie šeimų sugriuvimo.

APIE "L. L." SAUSIO
NUMERI

Turtinga išorė ir skoningas techninis redagavimas. Turinyje sutelkta pajėgių lietuvių rašto žmonių straipsniai.

"Dirva", 1964. II. 3

"Laiškai lietuviams" patraukliai moka atsilipti į religines ir tautines šios dienos mūsų aktualijas, turiniu ir estetinė išvaizda neatsilikant nuo laiko raidos...

"Draugas", 1964. II. 8

SVEIKINTINAS REIŠKINYS

Sveikintinas ir pasauliečio dr. Arūno Liulevičiaus įtraukimas žurnalo redakcijon.

"Draugas", 1964. II. 8

Pasauliečio įtraukimas redakcijon yra natūrali išvada Visuotinio Bažnyčios Suvažiavimo nurodytos krypties bei minčių, tilpusių mūsų žurnalo puslapiuose (žr. K. Trimako, S. J., "Pasauliečiai ir Suvažiavimas", 1963, 12 nr., 372 p. ir G. Kijausko, S. J., "Krikščionis pasaulyje", 1964, 1 nr., 14 p.).

— *Red.*

134

"SKAITOME SU JAUNIMU"

Labai mus pradžiugino žinia apie spaudai ruošiamą kun. St. Ylos knygą "Moderni mergaitė". Esame dėkingi už jūsų žurnale duodamas ištraukas.

Žurnalu aš ir mano šeima esame labai patenkinti... Kai kuriuos straipsnius skaitome su jaunimu (16, 14 ir 13 metų) bendrai sekmdienio vakarais. Kartais turime iš to kylančias diskusijas.

Šalia filmų recenzijų būtų malonų turėti skyrelį su jaunimui rekomenduojamomis knygomis anglų kalboje. Turiu omeny auklėjančiai veikiančias knygas, ypač berniukams 15-18 m. amžiaus.

A. Milmantiénė

Sveikintinas pavyzdys tėvų, skaitančių lietuvišką spaudą kartu su savo jaunaisiais. Naudojamės šia proga, prašydami tėvus atkreipti savo jaunių dėmesį į "Jaunystės kryžkelėse" pasirodančius rašinius — be prievartos, be įkyrumo, paradant, kas gero juose.

Stengsimės "Jaunystės kryžkelių" skyriuje paliesti pačias aktualiausias jaunimo temas.

Lietuviškų jaunimui skirtų knygų tikrai maža: jas galima suskaičiuoti beveik ant vienos rankos pirštų. Kun. St. Ylos knygą mergaitėms sutinkame išskės-

tomis rankomis. Žinoma, jos nepakaks. Girdime vis daugiau rimtų lietuvių tėvų balsų, prašančių informuoti jaunimą apie jiems auklėjančiai vertingas anglų kalboje išleistas knygas.

Mums visiems būtų mieliau, jei turėtume pakankamai lietuviškų knygų, bet jų permaža. Vis dėlto pirmiausia jas ir rekomenduojame. Tačiau negalime užmerkti akis tikrovei — jaunieji skaito svetima kalba ir skaitys. Jei nebus jiems auklėtojų ir tėvų rekomenduojamos geros knygos, gatvė ir kioskai "rekomenduos" jiems prastas. Jaunimo taip palikti negalima. Šiuo metu jaunimo knygų recenzijų skyriaus įvesti neįmanoma; stebėsime anglišką jaunių literatūrą bei retkarčiais ją trumpai žurnale peržvelgsime.

Dėl lietuviškos literatūros jaunimui pasisakome šio numerio "Gyvenimui tekančią" aktualijų skyriuje (75 psl. — *Red.*).

RŪPESTIS SENAISIAIS

Teko pabuvoti su vyresnio amžiaus žmonėmis, ir štai ką pastebėjome: jie gana sunkiai priima senatvę su visais jos negalavimais ir nuovargiu. Panašiai, atrodo, jaučiasi daug kas. Gal ir mes, kai pasieksi-

(*nukelta į sek. psl.*)

KORNELIJUS BUČMYS, O.F.M.

DR. STRANGELOVE

Visoje filmų istorijoje šis filmas pasirodo su bene ilgiausiu pavadinimu: "Dr. Strangelove: Or How I Learned To Stop Worrying And Love The Bomb". Tarp atominio karo ir komedijos tikrai nedaug tėra ko bendra, tačiau filmų gamintojas ir režisorius Stanley Kubrick, manydamas, jog šiame filme pateikiami įvykiai netolimoje ateityje galėtų atsitikti, tai pristato darniame komedijos ir įtampos junginy.

S. Kubrick, 35 m. amžiaus niujorkietis, anksčiau pasireiškęs kaip gabus "Look" žurnalo fotografas, spėjo užsirekomenduoti ir filmų gamyboje su kūriniais, kaip pav., "Paths of Glory", "Spartacus", "Lolita". Visiškai skirtingu stiliumi dabartiniame filme paliečiama atominio karo grėsmė.

Daugiau kaip 6 metus domėjęsis įvairiais atradimais ir pažanga atominų tyrinėjimų srityje, Kubrick yra išstudijavęs apie 70 šios srities knygų ir daugelį specialių žurnalų. 1958 m. Anglijoje pasirodė Peter George romaną "Two

Hours To Doom". Greitai tapęs viena labiausiai perkamų knygų, tas romanas J.A.V-bėse buvo išleistas "Red Alert" vardu. Dramatiškame stiliuje aprašoma, kaip vienas iš amerikiečių generolų, mirštąs vėžiu, savo privačia iniciatyva, pasiunčia atominius bombonešius į Rusiją, kur sunaikinamas ištisas miestas. Kad sulaikius Kremlių nuo kobalto bombos naudojimo ir pasaulio sunaikinimo, Baltieji Rūmai sutinka mainais leisti sunaikinti vieną miestą Amerikoje.

Nors filmo turinys savo esmėje bazuojasi minėta knyga, tačiau režisorius nutarė viską nukreipti komiška linkme, nes tai, jo nuomone, būsią gyvenimiškiau. Pats Kubrick su Terry Southern ir knygos autoriaus Peter George pagalba paruošė šiam naujam filmui tekstą.

J.A.V-bių aviacijos generolas Jack D. Ripper, fanatiškai nusistatęs prieš komunistus, gyvena panikoje, jog rusai norį pakenkti visam pasauliui, floriuodami vandenį ir kitus produktus, kad tuo sunaikintų "gyvybingus žmogaus kūno

skysčius". Tiesiog liguistai visur matydamas floridacijos grėsmę, generolas geria tik gryną spiritą, atskiestą lietaus vandeniu. Turėdamas savo žinioje atominų bombonešių dalinį, generolas savo iniciatyva pasiunčia juos į Rusiją. Tik jam vienam žinomą slaptu šifru duoda bombonešiams įsakymą, gi pats savo bazėje išsijungia nuo bet kokio sąryšio su pasauliu.

Vyriausiam štabe Amerikos prezidentas ir kiti vadai diskutuoja padėtį. Neturint jokios galimybės atšaukti bombonešių atgal, prezidentas tiesiogine linija bando pasiekti Kremlių ir painformuoti sovietų premjerą Dimitri Kissoff apie artėjančius amerikiečių bombonešius. Norėdamas išvengti atominio karo, prezidentas prašo sunaikinti bombonešius pakeliui. Rusų ambasadorius vėliau praneša, kad komunistai turi slaptą ginklą, kurs, atominio užpuolimo atveju, automatiškai pradėtų veikti ir užnuodytų visą žemės rutulį per sekančius 93 metus. Pasiekus Rusiją, komunistų gynyba sunaikina amerikiečių bombonešius, tačiau

RŪPESTIS... (iš 104 psl.)

me jų amžių, taip pat galvosime ir elgsimės?

Ar Jums neatrodo, kad "Laiškuose Lietuviams" būtų ne pro šalį keletas straipsnelių ta tema?

N. N.

Ne visi senuosius prisimena. Šis rūpestis vertas ir mūsų dėmesio. Tarpe daugelio projektų renkame medžiagą ir apie senatvę. Tačiau tai dar gali ilgai užtrukti.

Tuos, kurie jau dabar pastebėjo senelius nešant ne-

lengvą naštą, kviečiame i talką — straipsniu, rašiniu, kad ir trumpu žodžiu priminti mums, jaunesniems, į senesnius atsižvelgti, o seneliams duoti paguodžiančių ir prasmingų minčių.

Red.

vienas jų, nors sužalotas, skrenda prie nurodyto taikinio. Pilotas, betaisydamas sugedusi bombos nuleidimo įtaisą, pats su bomba iškrenta taikinio link.

Filmo eigoje gausu komiškų deimančiukų, pav., prezidento pokalbis su sovietų premjeru, pilotų laikysena atominame bombonešyje pakeliui į Rusiją, kapitono Mandrake rūpestis ir pastangos pranešti prezidentui slaptą bombonešių atšaukimo šifrą, tačiau neužtenkant telefoniniam pašaukimui metalinių smulkių pinigų, ir t.t.

Kaip ankstesniame filme "Lolita", režisorius Kubrick ir šiame filme net tris skirtingas roles patikėjo britų filmų pažibai Peter Sellers. Su išraiškos ir balso ryškiu skirtingumu Sellers įtikinančiai atlieka Amerikos prezidento, RAF kapitono Mandrake ir buvusio nacio mokslininko, dabar dirbančio amerikiečiams, Dr. Strangelove vaidmenis.

Svarbiausiuose generolų vaidmenyse gyvai pasireiškia George C. Scott ir Sterling Hayden. Iš moterų trumpučių rolėje vienintelė pasirodo debutante Tracy Reed, kaip generolo privati sekretorė.

Kaip ir pereitame "L. L." numeryje recenzuotas filmas "The Victors", taip ir "Dr. Strangelove" pateikia propagandinių minčių prieš karo idėją, tik šį kartą visai skirtingame stiliuje. Filmo gamintojo ir režisoriaus Stanley Kubrick vedamąją mintį gal pilniausiai sutraukia Amerikos prezidentas, vienoje scenoje besikreipiąs į sovietų ambasadorių: "Bomba yra tapusi visų tautų priešu — didesniu, negu jos buvo ar galėtų būti tarpusavy. Net ir nusiginklavimo nėra gana. Mes negalime visiškai atsikratyti bombos, nes žinojimas, kaip ją

galima pasigaminti, visada liks su mumis. Jei nesugebėsime sukurti naujos tarptautinės įstatymų ir moralės sistemos, tikrai sunaikinsime save pačius".

Filmas nespaltotas. Gali būti laikomas tinkamu subrendusiam jaunimui ir suaugusiems.

AMERICA AMERICA

Išskyrus vietinius indėnus, visi Amerikos gyventojai gali būti laikomi imigrantais. Ši visuotinė ateivių tema ir plati medžiaga iki šiol filmuose buvo paliesta tik genialiam Charlie Chaplin kūrinį "The Immigrant".

Iš graikų tėvų Turkijoje gimęs Elia Kazan vos 4 metų amžiaus buvo atvežtas į Ameriką. Dabar plačiai žinomas kaip filmų gamintojas, rašytojas ir režisorius, Elia Kazan paskutinei savo knygai "America America" ir to pat vardo filmui pasirinko imigrantų temą.

Pasiremdamas tėvų ir gimiinių pasakojimais, Kazan bando atkurti savo dėdės Stavros kelionę Amerikon. Filmo įvykiai prasideda apie 1896 m., turkams persekiojant graikų ir armėnų mažumas. Surinkus visos šeimos santaupas, jaunuolis Stavros pasiunčiamas į Konstantinopolį, kad iš ten pramatytų visai šeimai kelią į laisvę ir gerovę. Apiplėštas, jis pradeda sunkiai uždarbiauti, kad tik galėtų pasiekti svajonių kraštą — Ameriką. Ir vėl apgaunamas, išnaudojamas, net sušaudomas ir palaikomas mirusiu, kai patenka tarp sukilėlių.

Pažeistas nepasisekimų, jaunas graikas nepalūžta, tačiau nebesiskaito su priemonėmis tikslą pasiekti. Eidamas į kompromisą su sąžine ir įsitikinimais, jis pagaliau atplaukia į taip lauktą kraštą ir, ap-

gailėdamas priemonės, kurio mis turėjo naudotis, pastebi: "Didžiausias mano troškimas — tai pradėti šią kelionę iš naujo".

Retai kada filmuose nežmogiškumas žmogui perduodamas su tokiu realiu prikaišiojimu, kaip šioje visų nelaimių ir nepasisekimų grandinėje, persekiojančioje atkaklų imigrantą. Jaunuolis subręsta šių sunkių ir karčių valandų bandymuose ir režisorius gabiai veda jį pro kaimo, didmiestų įvairiaveidės visuomenės sluogsnius. Gyvenimo kasdienybės grubumas ir grožis dariniai atsispindi jaunuolio charakteryje, besiekiant laisvės ir gerovės sau bei visai šeimai.

Nepaprastai puiki Stathis Giallelis vaidyba pagrindinėje jaunuolio imigranto rolėje. Šis 22 m. amžiaus graikas niekada dar nebuvo vaidinęs filmuose ir neturi jokių troškimų likti filmų artistu. Tačiau Kazan režisūra ir nežinomus artistus pajėgė iškelti į pirmąsias vietas, pav., Marlon Brando, James Dean, Warren Beatty, Carroll Baker ir t. t. Su visišku užsidegimu įsijaučiant į savo rolę, Giallelis vaidyboje gausu ir besišypsiančio jaunuolio švelnumo ir net nai-
vumo.

Šalutiniuose vaidmenyse jam padeda graikų, turkų ir amerikiečių artistai, kurių vardai iki šiol daugumoje ne labai buvo žinomi žiūrovu masėms.

Tikrai pagaunanti nespaltota Haskell Wexler fotografija. Patį filmavimą daugumoje atliekant autentiškose Graikijos ir Turkijos vietovėse, filme gausu puikių gamtovaizdžių ir įvairių rasių veidų išraiškų.

Be kelių minučių tris valandas besitęsias filmas laikytinas tinkamu suaugusiems žiūrovams.

DRYLANDERS

Kanados filmų bendrovė "National Film Board of Canada" veikia jau 24 metai. Ypač pasirodė aktyvi paskutinių 10 metų laikotarpy, pagamindama maždaug po 100 filmų į metus. Visi tačiau yra apžvalginiai, informaciniai, kultūriniai filmukai, retai teviršiją pusę valandos. "Drylanders" – tai pirmasis bandymas pagaminti normalaus ilgio filmą.

Šis filmas buvo pagamintas 1961 m. vasarą, šešių savaičių laikotarpyje. Pradiniame plane buvo pramatyta paruošti trijų pusvalandžių seriją CBC televizijos programoms. Po eilės atidėliojimų, išleista vientisinio filmo pavidale, galutinėje laidoje sutrumpinant iki 70 minučių. Tokiu būdu sulaukta pirmojo Kanadoje ir pačių kanadiečių pastatyto filmo.

Nesudėtingame turinyje vaizduojama Kanados Vakarų platumose savo laimę bemėginą naujakuriai. 1907 m. iš Montrealio atvyksta jaunas krautuvės tarnautojas su savo žmona ir dviem berniukais. Žmonos nusiminimas, patekus į šias vakarų plačias ir niūrias lygumas, dar labiau sustiprėja, kai susitinka vieną ūkininkų šeimą, apleidžiančią vakarus. Tačiau naujasis ateivis ne tik naivus, bet taip pat ir atkaklus. Žmonos ir negausių kaimynų padedamas, kukliai įsikuria, o po eilės derlingų metų ir visai gerai įsitvirtina. Tačiau ateina ilgi sausros metai, badas, bedarbė ne tik kaime, bet ir mieste. Filmas baigiamas 1938 m., kai pervargęs ūkininkas laidojamas sausros nuteriojoje žemėje. Tačiau naujam lietui vėl krintant, atspari našlė su savo vedusiu sūnumi nutaria vėl pradėti visa iš naujo.

Nespalvotame filme su nuoširdžiu paprastumu pateikiamas ūkininkų gyvenimas, jų darbai su primityviomis, o vėliau ir sumodernintomis priemonėmis, naujakurių drąsus atsparumas kovoje su gamtos jėgomis.

Filmo tekstą paruošė montrealietis M. Charles Cohen, surežisavo torontiškis Don Haldane. Artistai visi kanadiečiai: James Douglas, Frances Hyland, William Fruete, Don Francks ir kt. Šis paskutinis yra spėjęs užsirekomenduoti ir Hollywoode.

Kiek perdėtas atrodo Frances Hyland įkalbėtas paaiškinimas, palydintis ir jungias atskirus filmo įvykius. Kai kuriuose atvejuose tai buvo visai nereikalinga, nes pats žiūrovas mato ir gali susiorientuoti, kas čia rodoma. Be to, platesnis komentaras suteikia filmui kronikinį pobūdį.

Filmas, iškeliąs eilę teigiamų žmogiškosios asmenybės savybių, gali būti laikomas tinkamu visiems šeimos nariams.

ANY NUMBER CAN WIN

Istorijos apie tobulai paruoštus nusikaltimus yra bandytos panaudoti daugelyje knygų ir filmų. Vis dėlto retkarčiais šalia įprastinio banalumo kai kurie rašytojai arba režisoriai sugeba sukaustyti skaitytojo ar žiūrovo dėmesį. Nors filmui vos prasidėjus, žiūrovas žino, kad vagis nepasinaudos pavogtu lobiu, visas įtampos malonumas susidaro, stebint žingsnis po žingsnio pagrindinius veikėjus, kaip toli jiems pavyks įvykdyti savo planą nesučiuptiems. Prie tokių malonių išimčių priskirtinas ir filmas "Any Number Can Win".

Iš John Trinian romano režisorius Henry Verneuil, pasinaudodamas dviejų kolegų

pagalba, paruošė filmo tekstą, sulaukdamas panašaus pasisekimo, kaip su pernykščiu filmu "Monkey in Winter" (žr. "L. L.", 1963 m. 7-8 nr.).

Po dviejų nepavykusių bandymų, veteranas vagišius grįžta iš kalėjimo, kur suplanavo Cannes Kazino apiplėšimą pilname sezono veikime. Tikslas – nemažiau bilijono frankų. Per metų eilę išdirbus planą iki smulkių ir tiksliausių detalių, veteranas savo pagalbininku pasikviečia buvusį kalėjimo celės draugą. Jis pats nuduoda milijonierių, gi jaunesnysis – turtingą padaužą. Pripratę prie kazino ir jo lankeytojų, jaučiasi ten kaip namie. Nors visos plano detalės išpildomos labai kruopščiai, filmas genialiai baigiamas su ironiška išvada.

Technškai filmas vertas dėmesio, aiškia fotografija perduodant ir gana keblias situacijas. Gabus scenų montažas labai vykusiai prisideda prie įtampos vystymo. Ypač puiki Jean Gabin – Prancūzijos Spencer Tracy – vaidyba. Savo vispusiškame savarankiškume ir laisvume Gabin vien kuriuo specifiniu žvilgsniu, smulkiu rankos ar net piršto judesiu daugiau pajėgia išreikšti, kaip kartais kuris jaunesnis artistas visa žodžių ar judesių virtine. Nuvargusiam Gabin kontraste Alain Delon, kaipo nusikaltimo bendradarbis, pernelyg gyvybingas ir veiklus. Šalutinėse rolėse dar pastebimi Maurice Biraud, Carla Marlier, Viviane Romance ir kt.

Paliečiant iš komiškosios pusės visą apiplėšimo vykdymą bei planavimą, filmas aiškiai pasisako prieš nusikaltimą ir jo vykdytojus. Visgi dėl kai kurių scenų ir dialogo išsireikškimų filmas rezervuotinas tik subrendusiam jaunimui ir suaugusiems.

LIETUVIŲ FONDO SUSTIPRINTAS VAJUS

Lietuvių Fondas užbaigė 1963 metus su \$104,000.00 kapitalu. LF vadovybė kviečia visus lietuvius LF vajaus talkon. Suburtomis jėgomis, su pasišventimu ir pasiaukojimu siekime, kad LF šių metų būvyje savo nariais ir kapitalu keleriopai padidėtų ir artėtų prie tokios sumos, kuri galėtų duoti 50-70 tūkstančių kasmetinių palūkanų lietuvių švietimui, mokslui ir kultūrai remti.

Mieli lietuviai, lietuvės! Nedelskime! Kuo greičiausiai įsijunkime į LF pilnateisiais nariais ir savo paaukotais fondui įnašais tapkime realiais ir nuolatiniais lietuviškų reikalų rėmėjais. Leiskime mūsų sukrautam LF kapitalui dirbti už mus didelį darbą mūsų tautos gyvybei užtikrinti. Tą darbą ir auką padaryti mus įpareigoja mūsų pavergtoji tėvynė. Pagaliau tai mūsų, kaip gyvosios ir sąmoningos tautos dalies, yra šventa pareiga ir tautinė garbė.

Fondo vadovybė kviečia mūsų visuomenę, LB vienetus ir lietuviškas organizacijas kuo greičiausiai suorganizuoti LF vajaus komitetus tose lietuvių kolonijose, kur tokie komitetai dar nėra sudaryti.

Į LF vajaus komitetus, atsižvelgiant vietinių sąlygų, įtraukti: 1) žinomus autoritetingus visuomenės veikėjus, dvasiškius, profesionalus, prekybininkus ir pan.; 2) didesnę skaičių pasiryžusių asmenų, kurie lankytų lietuviškas šeimas, verbuojant naujus narius į LF; 3) spaudos darbuotojus, laikraščių redakcijų atstovus, fotografus, vietos radijo valandėlių vedėjus. Jie talkininkautų vajaus vietiniam komitetui, informuodami visuomenę apie vajaus komiteto darbus ir vajaus eigą.

Visi LF vajaus komitetai, kurie jau sudaryti ir veikia, ir tie, kurie bus suorganizuoti, kviečiami savo veiklą išvystyti kuo plačiausiu mastu. Kiekviena lietuviška šeima, verslo įmonė ar įstaiga turi būti LF vajaus komiteto narių aplankyta, išaiškinta jai fondo reikšmė ir paprašyta aukos. Reikėtų paraginti mūsų gausias organizacijas ir lietuvių parapijas, kad ir jos taptų LF nariais. Išvėrimės ir sėkmės visiems LF darbuotojams!

LF adresas: 7243 So. Albany Ave., Chicago, Ill. 60629, U.S.A.

LF TARYBA ir VALDYBA

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Vyt. Alantas. 9 DRAMOS VEIKALAI. Buhalterijos klaida, Aukštadvaris Ragučio Šaltinėlis, Visuomenės Veikėjai, Šiapus Uždangos, Sąmokslas prieš savuosius, Žodžiai iš anapus, Penkios minutės prieš dvyliką ir Kyla vėtra ūkanose. Išskyrus dvi pirmąsias pjeses, kurios buvo jau atspausdintos tremtyje, visos kitos pasirodo spaudoje pirmą kartą. Tai stambus įnašas iš-eivijos teatro scenai. Išleido "Srovė" Čikagoje. Viršelis Ed. Vasiliausko. 385 psl. Kaina 5 dol. Knyga gaunama pas autorių: 15369 Freeland, Detroit, Mich. 48227.

A. Šapoka. SENASIS VILNIUS. Vilniaus miesto istorijos bruožai iki XVII a. pabaigos. Išleido Tėvai Pranciškonaui Prisikėlimo parapijos Toronte dešimtmečio proga 1963 metais. Rankraštis laimėjo 1956 m. "Aidų" mokslinio veikalo premiją. Nuo knygos pradžios iki 260 psl. svarstoma apie Vilniaus pilį, miesto pradmenis, jo augimą, santvarką, apsaugą, aprašymus ir nelaimės. Apie knygos autorių 263-305 psl. rašo S. Suž. (Sužiedėlis). Iliustracijas tvarkė P. Jurkus.

PADEKA
AUKOJUSIEMS

Visiems "Laiškų Lietuviams" leidimą auka parėmusiems nuoširdžiai dėkojame.

7 **dol.** aukojo J. Klimas (E. Chicago), O. Jankevičiūtė (New York).
5 **dol.** aukojo M. Žilienė (Chicago), L. Matukienė (Toronto), A. Orvidas (Chicago). 4 **dol.** aukojo E. Kiela, S. Patlaba, L. Krajauskas (visi iš Chicagos), J. Rukaitė (Great Neck, N. Y.). 3 **dol.** aukojo P. O. Norvilas, M. Čižikas (abu iš Chicagos), A. Ramonaitienė (Detroit), A. Banėnienė (Detroit), M. Kapočius (Dorchester).
2 **dol.** aukojo M. Buda, Ramanauskienė, M. Šveikauskas, J. Raižys, L. Kairienė, V. Mažeika, V. Šimkus, B. Malinauskas, P. Nedzinskas, A. Baleišienė, L. Vyšniauskas, A. Venskus, V. Ilginis, G. Kaufmanas, P. Narbutis, M. Krasauskas, J. Lesevičius, J. Bareika, V. Umbrasas, P. Gruodis, M. Andriušienė, E. Kubilius, S. Cinikas, O. Simaitis, O. Kasperskis, J. Deksnys, P. Juodikis, J. Cinka, N. Sumskis, L. Stasiūnienė, M. Kvedaras, F. Nenius, P. Martinkaitienė, A. Širmulis, A. Sadauskienė, J. Bulotienė, K. Mikužis, A. Čepėnas, St. Prielgauskienė, E. Jucevičienė, A. Augaitis, S. Šukelienė, T. Kojelis, K. Aglinskas, A. Kačinskas, B. Lungys, O. J. Kanišauskas, S. Daržinskas, kun. M. Kirkilas, P. Subačius, P. Griganavičius, A. Belickas, M. Momkus, Z. Petkus, L. Radvila, A. Valavičius, B. Draugelis, P. Balčiūnas, O. Pikuža, S. J. Ragauskas, V. Grybauskas, A. Jankauskaitė, J. Juras (visi iš Chicagos); J. Valeikienė, E. Gimžauskienė, V. Ališauskas (visi iš Cicero); J. Vaičeliūnas. P. Kalvaitis, M. Pečiulis, J. Augis, A. Martišius, J. Kaknevičius, J. Kalvainis, L. Balaišis, V. A. Mažeika, J. Gataveckas, M. Bilevičienė, J. Tumaitis (visi iš Kanados); P. A. Deltuva, A. Kapačinskas (Rockford, Ill.), F. Blauzdys, kun. Simaitis, S. Smalinskienė, P. Rožinskas (Detroit, Mich.), J. Bytautienė (Ann Harbor, Mich.), A. Matulionis (Plattsburgh, N. Y.), A. Motiejūnas, J. Markūnas, St. Kolupaila (Indiana), M. Mikėnas (Omaha, Nebr.), V. Valaitis, St. Nutautas (iš New York), J. A. Urbonas, B. Paulionis (visi iš Euclid, Ohio), V. Kuzavinis, V. Bubrevičiūtė (iš Los Angeles), L. Senuvienė (Brockton), M. Bichnevičius, J. Starinskas (Dorchester), A. Kurliandskas (Worcester), C. Petrusis, J. Brazauskas (Waterbury), E. Serkšnienė (Bloomfield, Conn.), Rev. A. Račkauskas, V. Aviža, kun. J. Pakalniškis (Brooklyn), A. Lipskis, L. Vansauskienė, V. Plioplys, A. Pareigis, S. Jameikis, J. Palekas (visi iš Illinois), J. Kasperaitis (Racine, Wise.), K. Seniūnas (Grand Rapids), E. Žemaitis (Florida), P. Mikoliūnas, A. Varekojis (Cleveland), J. Rumšas, A. Leščinskienė (Detroit), O. Dargis (Kearny), O. Vileniškienė (Dorchester), V. Tamulaitis (Los Angeles), Z. Rajackienė (New London), J. Kriščiukaitis (Dorchester), P. Mikoliūnas (Cleveland), J. Leiberis, (New Britain), M. Kvietkauskas (Hammond), O. Jasionė (Crown Point), E. Vaišnienė (New Haven), J. Lipnickas (Woodhaven), B. Kripkauskienė (Plymouth), kun. J. Tautkus (Omaha), O. Lukoševičius (New York).

Dr. P. Kalvaitytė - Karvelienė. GYVENIMO VINGIAIS. Autobiografiniai atsiminimai. I dalis. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas. 360 psl. Kaina 3.50 dol.

Julija Švabaitė. VYNUOGĖS IR KAKTUSAI. Eilėraščiai. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas. Aplanką piešė dail. M. Ambrozaitienė. 96 psl. Kaina 2 dol.

2 34 5 West 56th Street, Chicago, Illinois

60 6 36